fuiſſe: licet enim (inquiunt) duabus litteris ad Sergium ſcriptis, hæreſim Monothelitarum approbaverit, tamen quia illæ duæ Epiſtolæ erant privatæ, ad ſolos Epiſcopos Orientis, non vero ad univerſalem Eccleſiam ſcriptæ, nec ſub interminatione anathematis in illis prohibuit docere vel ſentire contrarium, non continebant definitionem Summi Pontificis, ſed tantum ejus opinionem tamquam Doctoris particularis.

30 Reſpondent ſecundo alii, negando Honorium Monothelitis faviſſe, & in eorum hæreſim unquam lapſum fuiſſe; idque probant ex quadam Epiſtola Agathonis Papæ, in ſexta Synodo act. 8. approbata, in qua Agatho late oſtendit, nullum prædeceſſorum ſuorum, a fide Catholica defeciſſe, numeranſque ac damnans eos qui hæreſim Monothelitarum defenderant, inter eos non numerat Honorium, ſed Sanctam Sedem Apoſtolicam eximit; quod item facit Concilium Romanum, aut ſexta Synodus, contra eumdem Monothelitarum errorem, ſub Martino Papa celebratum. Ad probationem vero in contrarium, ex litteris Honorii ad Sergium Conſtantinopolitanum deſumptam, dicunt quod in illis tantum docet de una aut duabus operationibus in Chriſto tacendum eſſe, ne qui dicerent unicam in Chriſto operationem fuiſſe, Eutycheti, unicam in Chriſto naturam aſſerenti, favere viderentur, & qui duas admitterent, hæreſim Neſtorii, duas in Chriſto perſonas affirmantis, defendere viderentur. Prudenter autem id egiſſe, quia ex una parte quæſtio de duplici vel unica Chriſti voluntate, nondum eſſet ab Eccleſia definita, aliunde vero non ſine cauſſa timeret, ne hæc quæſtio grave aliquod ſchiſma in Eccleſia pareret, poterat immo debebat, conciliare utramque opinionem affirmativam & negativam, ſicque tollere ſcandali & contentionis materiam.

31 Si inſtes, Honorium in ſecunda Epiſtola aperte prædicare in Chriſto unam tantum voluntatem: his verbis: *Unam voluntatem fatemur Domini noſtri Jeſu Chriſti*. Reſpondeo eo loco Honorium locutum fuiſſe de Chriſto, præciſe ut homine, ita ut dicere tantum voluerit, non fuiſſe in homine Chriſto duas pugnantes voluntates, unam carnis, alteram ſpiritus, ſed unam tantum, nimirum ſpiritus, quia caro in Chriſto nihil abſolute appetebat contra rationem. Idque conſtare dicunt ex celebri illa diſputatione inter Pyrrhum, & Maximum Monachum, quæ recitatur tomo 2. Conciliorum, poſt vitam Theodori Papæ, in qua cum objiceret Pyrrhus, quid de Honorio ſentiret? Reſpondet Maximus, conſtare ex Epiſtola quadam ſcripta a ſucceſſore Honorii Joanne IV. ad Imperatorem, negaſſe Honorium duas voluntates contrarias in Chriſto, carnis & ſpiritus, non duas, quarum una divina, altera humana eſſet.

32 Si urgeas: in ſexta Synodo generali act. 13. damnatum fuiſſe Honorium tamquam hæreticum, & combuſtas fuiſſe ejus Epiſtolas ad Sergium: totam Synodum ſeptimam actione ultima, anathema dixiſſe Honorio; & in octava act. 7. probatam fuiſſe Epiſtolam Concilii Romani ſub Hadriano II. in qua Pontifex cum Concilio aſſerit, Honorium poſt mortem a ſexta Synodo damnatum.

Reſpondent primo Bellarminus & Baronius, acta ſextæ Synodi generalis, in quibus fundabantur ſeptimum & octavum Concilium, depravata fuiſſe ab æmulis Romanæ Eccleſiæ, præſertim opera Theodori Conſtantinopolitani hæretici Monothelitæ, qui ſe damnatum videns, loco proprii nominis, Honorii nomen ſubſtitui curavit. Verum cum rationes quibus hanc ſextæ Synodi corruptionem ſuadere conantur convincentes non ſint, nec apparent ſolidæ.

Reſpondent ſecundo cum Turrecremata, & aliis, ſextam Synodum in damnatione Honorii erraſſe; quamvis enim Concilium generale legitimum errare non poſſit, in dogmatibus fidei definiendis, in quæſtionibus tamen de facto criminalibus, errori obnoxium eſſe poteſt; ſubindeque mirum videri non debet, quod Patres illius Concilii, ex falſis rumoribus, & non intellectis Honorii Epiſtolis, decepti, immerito eum cum hæreticis Monothelitis connumerarint. Sed hoc fuſius in Manuali Thomiſtarum tract. de fide c. 5. §. 4. ubi oſtendimus, quod licet Concilia, & ſummi Pontifices, in rebus fidei errare non poſſint; bene tamen in quæſtionibus facti non revelatis, ut docent non ſolum plures graves Theologi, ſed etiam quatuor doctiſſimi & ſapientiſſimi Cardinales, nempe Cardinalis a Turrecremata, Cardinales Baronius, & Bellarminus, & noviſſime Cardinalis Palavicinus, in ſua de Concilio Tridentino hiſtoria.

33 Ad quintam probationem de Stephano & Sergio, qui acta Formoſi prædeceſſoris irritarunt, ſimiliter reſpondent Bellarminus, Baronius, Franciſcus Amicus, aliique Recentiores, eos erraſſe non in quæſtione juris, ſed facti, *de quo* (inquit Amicus) *dubium non eſt, quin poſſit Pontifex errare*. Nam quæſtio erat, an Formoſus fuiſſet legitimus Pontifex; Stephanus & Sergius ex odio exiſtimantes non fuiſſe legitimum, omnia ejus acta annularunt, quæ poſtea Joannes IX. approbavit, declaravitque illum fuiſſe verum Pontificem, actaque Stephani irritavit.

34 Ad Nicolaum IV. & Joannem XXII. reſpondeo cum iiſdem Auctoribus, duas eſſe quæſtiones a Pontificibus illis pertractatas; Prima eſt, an poſſit a rebus uſu conſumptibilibus ſeparari uſus a dominio? Secunda, an Chriſtus habuerit purum uſum rerum, quibus utebatur, omni dominio a ſe abdicato? Quoad primam, variæ & contrariæ ſunt illorum Pontificum ſententiæ: Nicolaus enim partem tenet affirmativam, idque occaſione Fratrum S. Franciſci de Obſervantia, qui profitentur merum uſum habere earum rerum quas eleemoſynis acquirunt, manente dominio libere de iis diſponendi apud Sedem Apoſtolicam. Negativam vero Joannes amplectitur, eo quod in rebus uſu conſumptibilibus diſtingui nequeat uſus a dominio, nam his rebus uti, eſt ipſum dominium in eas exercere; tum ille dicatur Dominus rei, qui illam deſtruere poteſt: qui autem rem uſu conſumit, illam deſtruit, ſubindeque in eam dominium exercet. Sed quidquid ſit de hac quæſtione, & quænam ſententia verior aut probabilior ſit, certum eſt illam non ſpectare ad fidem, cum non ſit de aliqua veritate, vel in Scripturis revelata, vel per traditionem accepta, vel ad ſalutem neceſſaria. Poſterior vero pertinet quidem ad fidem, ſed in ea definienda unus Pontifex non contradicit alteri: Nicolaus enim non definit univerſaliter, nunquam Chriſtum habuiſſe dominium rerum quibus utebatur, immo docet illum aliquando ad indulgendum noſtræ infirmitati retinuiſſe. Nam poſtquam dixit in Extravaganti *Exiit*, Chriſtum talem paupertatem omni dominio abdicato, verbo & exemplo docuiſſe, ſubdit: *Nec his quiſquam putet obſiſtere, quod interdum dicitur Chriſtus loculos habuiſſe: nam ſic Chriſtus Jeſus, cujus perfecta ſunt opera, in ſuis actibus viam perfectionis exercuit, quod interdum infirmorum imperfectionibus condeſcendens, & viam perfectorum extolleret, & imperfectorum infirmas ſemitas non damnaret, ſic infirmorum perſonam Chriſtus ſuſcepit in loculis, &c.* Contra vero Joannes in Extravaganti: *Cum inter nonnullos*, non definit Chriſtum nunquam talem paupertatem verbo aut exemplo docuiſſe, ſed ſolum ut hæreticum declarat, Chriſtum ejuſque Apoſtolos, non habuiſſe aliqua, ſaltem in communi. Fieri autem potuit, ut Chriſtus habuerit aliqua, vel in communi, vel in particulari, & nihilominus ad commendationem perfectæ paupertatis, interdum omne dominium earum rerum, quas licite habere poterat, a ſe abdicaverit, juxta illud Matth. 8. & Lucæ 9. *Vulpes foveas habent, & volucres cæli nidos. Filius autem hominis non habet ubi caput reclinet.*

35 Ad Joannem XXII. reſpondetur, illum quidem fuiſſe valde propenſum in ſententiam aſſerentem animas non viſuras Deum ante reſurrectionem generalem, eamque perſuadere ſtatuiſſe, non tamen ut Pontificem definiviſſe, ſed ut ait Benedictus XII. in extravaganti quæ incipit *Benedictus Deus*, ſpeciali providentia raptum fuiſſe, antequam aliquid definiret.

Addo ex Joann. Villano lib. 11. hiſtoriæ cap. 19. Joannem Papam pridie ante mortem ſignificaſſe, exiſtimare ſe jam probabiliorem ſententiam eſſe eam quæ aſſerit beatos frui viſione divina, etiam ante diem judicii; & hanc ſententiam ſe amplecti niſi aliquando aliud Eccleſia definierit, cujus definitioni ſuas omnes ſententias libentiſſime ſubjiceret. Quæ retractatio aperte docet, hujus Pontificis mentem ſemper bonam & Catholicam fuiſſe. Idque confirmari poteſt ex Andrea Duvallio in Tractatu de infallibilitate Summi Pontificis, ubi aliud refert, quod ad hujus Pontificis famam & honorem non parum confert: nimirum omnes Doctores Theologos Facultatis Pariſienſis, coram Rege Philippo Valeſio, eum ab omni hæreſeos, & erroris ſuſpicione vindicaſſe, ajentes ſe accepiſſe a fide dignis, totum quod a Summo Pontifice de beatitudine Sanctorum dictum fuerat, non fuiſſe aſſertive dictum. Quod teſtimonium inſtrumento publico munierunt anno Domini milleſimo trecenteſimo trigeſimo tertio, ut conſtat ex autographo, quod ad noſtram uſque ætatem aſſervarunt Fratres Prædicatores in Conventu Sancti Jacobi, & integram refert Dominus Coiffeteau, Maſſilienſis Epiſcopus, Pagina 1040. & 1041. ſuæ reſponſionis ad Myſterium iniquitatis, illudque ſe manibus tractaſſe ait Gamachæus Doctor Sorbonicus 1. 2. quæſt. 4.

ARTICULUS II.

An ſoli Petro primatus, ſeu ſupremum totius Eccleſiæ regimen conceſſum fuerit, ſubindeque Paulus æqualem poteſtatem cum illo non habuerit?

DUas movemus hic celebres controverſias, unam contra hujus temporis hæreticos, negantes ſoli Petro primatum ſeu ſupremam poteſtatem gubernandi Eccleſiam a Chriſto conceſſam eſſe, quam propterea negant eſſe Monarchicam, ſed vel Democraticam penes multitudinem, ut Illyricus, vel Ariſtocraticam penes cœtum ſeniorum; ut Calvinus, aut penes Principes ſæculares, ut Brentius, & hæretici Angli, quos articulo præcedenti confutavimus. Illi favet Vigorius Juriſconſultus, in ſua reſponſione Synodali Concilii Baſileenſis, ubi docet claves collatas eſſe non perſonæ Petri, ſeorſim a ceteris Apoſtolis ſumptæ, ſed conjunctim, ſeu nomine Eccleſiæ, quam ipſe figurabat & repræſentabat. Sicut (inquit) licet Gen. 2. Deus dicatur inſpiraſſe in faciem hominis ſpiraculum vitæ, nihilominus totum corpus vivificatum fuit, & anima totum corpus occupavit. Ita cum dixit Petro, *Tu es Petrus, & ſuper hanc Petram ædificabo Eccleſiam meam*, hoc convenit toti Eccleſiæ. Altera controverſia eſt adverſus Recentiorem aliquem Doctorem Sorbonicum, qui non multis ab hinc annis librum Gallico idiomate edidit, in quo aſſerit, æqualem D. Petro D. Paulum poteſtatem & auctoritatem in Eccleſiam habuiſſe, & utrumque non conſtituere quidem duo capita, ne Eccleſia eſſet biceps, quod eſſet monſtro ſimile, ſed utrumque conſtituere unicum caput Eccleſiæ, & unum Pontificem. Quæ ſententia ab Innocentio X. anno 1647. damnata eſt, & contra illam ſcripſerunt P. Nicolai in Rainerio, titulo de dominio, Diana ſpeciali Tractatu de auctoritate ſolius Petri, Auguſtinus de Bellis, & noviſſime P. Dominicus a S. Trinitate, Carmelita Diſcalceatus, tomo 2. ſuæ Bibliothecæ Theologicæ.

§. I.

Prima concluſio ſtatuitur, & duplici Scripturæ teſtimonio firmatur.

36 DIco primo, ſoli ſingulari perſonæ Petri a Chriſto fuiſſe conceſſum primatum, & ſupremam poteſtatem regendi univerſalem Eccleſiam, non vero aliis Apoſtolis.

Concluſio eſt certa de fide, probaturque ex Evangelii locis duobus illuſtriſſimis, in quorum uno Chriſtus claves (id eſt ſupremam in Eccleſia poteſtatem) Petro promittit, in altero vero reipſa confert. Primum habetur Matthæi 16. ubi Chriſtus ſic Petrum alloquitur: *Beatus es Simon Bar-jona, quia caro & ſanguis non revelavit tibi, &c. Et ego dico tibi; quia tu es Petrus & ſuper hanc Petram ædificabo Eccleſiam meam, & portæ inferi non prævalebunt adverſus eam, & tibi dabo claves regni cælorum, &c.* Ubi (ut recte obſervat Andreas Duvallius, Doctor Sorbonicus, Pontificiæ auctoritatis defenſor acerrimus) duo extant metaphorica nomina; *Petra & clavis*, quæ ſupremam in perſona Petri poteſtatem aptiſſime ſignificant: quod enim in ædificio eſt petra, ſeu fundamentum, hoc in corpore eſt caput, in civitate gubernator, Rex in regno, paterfamilias in domo, & nauta in navi; ſicut enim petra fundamentali totum nititur ædificium, ſic civitas, regnum, domus, & navis, gubernatore, Rege, patre, & nauclero ſtat nititurque. Similiter communis conſuetudo eſt, quod cum urbes deduntur alicui Principi, offeruntur ei claves in ſignum ſubjectionis; & claves domus ſolent tradi ei qui œconomus inſtituitur. Unde de Chriſto dicitur Iſaiæ 32. *Dabo claves ſuper humerum ejus*, & Apoc. 4. *Qui habet clavem David*, ut ſuprema ejus poteſtas in Eccleſia ſignificetur.

Chriſtum vero his verbis ſingulariter alloqui Petrum inter alios Apoſtolos præſentes, manifeſtum eſt. Primo quia ſingulariter eum laudat ob confeſſionem fidei, ab uno illo editam, *Beatus es, quia caro & ſanguis non revelavit tibi*. Secundo, quia pronomine ſingulari ſecundæ perſonæ ſæpius illum deſignat, *Caro & ſanguis non revelavit tibi, &c. Et tibi dabo claves regni cælorum*. Tertio, quia duplici nomine proprio illum compellat, addito etiam nomine patris: *Beatus es Simon Bar-jona*, id eſt, Filius Joannis; & *Tu es Petrus &c.* Quarto, quia vicem illi rependit illuſtris fidei profeſſionis, *Et ego dico tibi, &c.* Unde Hieronymus in hunc locum: *Teſtimonio de ſe Apoſtoli reddidit vicem. Petrus dixerat, Tu es Chriſtus Filius Dei vivi. Mercedem recepit vera confeſſio: Beatus es Simon Bar-jona, &c. Quia tu mihi dixiſti, Tu es Chriſtus Filius Dei vivi, ego dico tibi, non ſermone caſſo, & nullum habente opus, ſed dico tibi, quia meum dixiſſe, feciſſe eſt.* Et Hilarius c. 16. in Matthæum: *Dignum plane confeſſio Petri præmium conſecuta eſt, quia Filium Dei in homine vidiſſet.*

37 Reſpondent primo Lutherani & Calviniſtæ, non Petrum, ſed Chriſtum ipſum nomine petræ, ſuper quam Eccleſia ædificanda erat, intelligi hoc in loco debere; quod probant dupliciter, primo doctrina Apoſtoli 1. ad Corinthios 3. ſic habentis: *Fundamentum aliud nemo poteſt ponere, præter id quod poſitum eſt, quod eſt Chriſtus Jeſus*. Secundo expoſitione D. Auguſtini, libro enim 1. retract. cap. 21. nomine petræ ibi Chriſtum intelligi aſſerit expreſſe, & rationem dat, quia non dictum eſt Petro, *Tu es Petra*, ſed *Tu es Petrus*.

Sed contra primo: Si per Petram Chriſtus non intellexit Petrum, ſed ſeipſum, quorſum Chriſtum ibi Apoſtoli nomen, quod erat Simon, mutavit, eumque Petrum, ſive Cepham, hoc eſt ſaxum, appellavit? Secundo, quæ conſequentia: tu es Petrus, & ſuper me ædificabo Eccleſiam meam? Tertio, ſi Chriſtus non Petrum, ſed ſeipſum, nomine fundamenti Eccleſiæ intellexit, ſequitur quod nulla in illis verbis expreſſa eſt remuneratio confeſſionis Petri de Chriſto, quandoquidem non eſt Petri prærogativa, quod ſuper Chriſtum ædificetur Eccleſia: Sed conſequens eſt contra SS. Patres relatos: Ergo, &c. Tandem ſequentia verba, *Tibi dabo claves*, denotant ad quem priora referantur: nam omnia diriguntur ad deſcribendam completam auctoritatem, quæ in ſupremo Paſtore totius Eccleſiæ requiritur: Si ergo ſequentia verba, adverſariis fatentibus, non ad Chriſtum, ſed ad Petrum referuntur, cur non etiam priora?

38 Neque obſtat locus Apoſtoli 1. ad Corinthios 3. ex eo enim quod Petrus ſit fundamentum Eccleſiæ, non ſequitur Eccleſiam propterea in alio fundari, quam in Chriſto, quia non fundatur in Petro, niſi ut Chriſti Vicario, indigente etiam ipſa Chriſti ſuſtentatione, quandoquidem Chriſtus, ut dicit Auguſtinus enarr. in Pſalm. 86. *Fundamentum eſt fundamentorum*, eo quod ſolus ſeipſo conſiſtat, ſuſtineatque quidquid pertinet ad Eccleſiæ ædificium, ipſumque proinde etiam Petrum confirmet.

39 Non obſtat etiam D. Auguſtinus citatus, licet enim dicat per petram intelligi poſſe Chriſtum, tamen ſic concludit: *Altera autem duarum ſententiarum quæ eſt probabilior, eligat Lector*. Quibus verbis, cum nihil hac de re certi definiat, atque etiam permittat per petram Petrum intelligere, ſequi oportet communem aliorum omnium Sanctorum Patrum ſententiam, qui in hac interpretatione conſentiunt.

Demum non obeſt quod Interpres Latinus, nomen Petræ femininum, in maſculinum mutaverit, dicens: *Tu es Petrus*, hoc enim fecit, eo quod virili perſonæ nomen Petri aptius conveniret, ut recte annotavit Andreas Duvallius in Tractatu de ſuprema Pontificis poteſtate qu. 3. pagina 723.

40 Reſpondet ſecundo Vigorius, Petrum quidem a Chriſto recepiſſe claves, ſed non ſolum in perſona propria, ſed etiam in perſona aliorum Apoſtolorum, & totius Eccleſiæ, quam ipſe figurabat & repræſentabat, idque probat ex Auguſtino relato in cap. *Quodcumque* 24. q. 1. nam verba illa Chriſti expendens: *Dabo tibi claves regni cælorum, quodcumque ligaveris ſuper terram, &c.* ſubdit: *Si hoc Petro tantum dictum eſt, non hoc facit Eccleſia, id eſt non ſolvit, nec ligat: at Eccleſia id facit; cum enim excommunicat Eccleſia, in cælo ligatur excommunicatus.*

41 Sed contra: Verba Chriſti Matth. 16. nulli alteri ex Apoſtolis quam Petro convenire poſſunt; nullus enim eorum, præter Petrum, poterat dici Bar-jona, ſeu filius Jonæ; nullus quippe Jonam ſeu Joannam pro patre ſecundum carnem habebat: nullus etiam Apoſtolorum, præter Petrum, *Cephas*, quod interpretatur petra ſeu rupes appellatus eſt: Ergo verba illa Chriſti, *Dabo tibi claves &c.* id eſt ſupremam in Eccleſia auctoritatem, ad ſolam Petri perſonam directa ſunt. Unde Epiphanius in Ancorato, *Dominus conſtituit primum Apoſtolorum petram firmam, ſuper quam Eccleſia Dei ædificata eſt*. Et Gregorius lib. 6. Epiſtolarum, Epiſtol. 37. ad Eulogium: *Quis neſciat ſanctam Eccleſiam in Apoſtolorum Principis ſoliditate firmatam?* Maximus ſermon. de Sanctis Petro & Paulo, *Per Chriſtum Petrus factus eſt petra, dicente ei Domino, Tu es Petrus, & ſuper hanc Petram, &c.* Demum Chryſoſtomus homil. 44. in cap. 6. Iſaiæ: *Quid autem Petrus baſis Eccleſiæ, ille vehemens amator Chriſti, ille ſermone indoctus, & Rhetorum victor; ille imperitus, qui tamen Philoſophis obturavit os, ille qui Græcanicam ſapientiam non aliter quam aranearum telam diſſolvit, ille qui ſagenam miſit in mare, & piſcavit orbem.*

42 Deinde ſi per Petram Eccleſia intelligeretur, intolerabilis, & nugatoria battologia a Chriſto committeretur, cum enim dixit, *ſuper hanc Petram ædificabo Eccleſiam meam*, idem eſſet, ac ſi diceretur, ſuper Eccleſiam ædificabo Eccleſiam. Unde ad Auguſtinum a Vigorio allegatum, dicendum eſt, nolle Auguſtinum, D. Petrum tamquam Eccleſiæ Vicarium & Legatum claves accepiſſe inſtar Proregis, cui Principis nomine claves civitatis nonnunquam dantur, ſed tamquam Principem & moderatorem totius Eccleſiæ. Quod autem hæc fuerit mens Auguſtini manifeſte patet ex aliis locis: ubicumque enim dicit Petrum perſonam Eccleſiæ geſſiſſe, hoc ſemper aſſerit ratione primatus, ut Tractatu ultimo in Joann. ubi ſic ait: *Eccleſiæ Petrus Apoſtolus, propter Apoſtolatus ſui primatum, gerebat figurata generalitate perſonam*. Et in Pſalm. 108. *Cujus* (Eccleſiæ) *ille agnoſcitur geſſiſſe perſonam, propter primatum, quem in Diſcipulis habuit.*

43 Secundus locus quo primatus Petri ſupra Eccleſiam evidenter demonſtratur, ſumitur ex capite 21. D. Joannis, ubi Chriſtus quod ante Matth. 16. promiſerat, Petro, propter excellentem fidei confeſſionem, dedit poſt trinam proteſtationem excellentis amoris, his verbis: *Simon Joannis diligis me plus his? Paſce agnos meos, paſce oves meas,*

Ubi manifeſtum eſt primo, verba hæc non alteri quam Petro dicta eſſe, cum proprio ipſius & patris etiam nomine ſingulariter eum deſignet, & ter ipſum interroget, ut trinæ negationi reſponderet ejus trina confeſſio, ipſumque diſtinguat ab omnibus aliis: *Simon Joannis diligis me plus his?* id eſt pluſquam hi ſocii tui Apoſtoli. Secundo evidens eſt, quod Chriſtus his verbis ſpecialem prærogativam confert D. Petro, a priori beneficio miſſionis, communi omnibus Apoſtolis, diſtinctam; idem aperte colligitur ex eo quod Chriſtus, antequam Petro munus illud paſcendi oves ſuas & agnos generatim committeret ter illum interrogavit, num plus quam alii diligeret? Nam ut recte notarunt Chryſoſtomus & Theophylactus in locum Joannis, & Bernardus Serm. 76. in Cantica, non erat cauſſa, cur ab illo majorem dilectionem requireret ad beneficium commune omnibus Apoſtolis, & miſſionem jam omnibus mandatam; ſed nimirum idcirco plus amoris ab illo requiſivit, quia rem chariſſimam, nempe Eccleſiam, pro qua ſanguinem fudit, illi paſcendam & regendam commendabat. Tertio ex verbis illis manifeſte colligitur, Chriſtum univerſalem Eccleſiæ curam Petro commiſiſſe: indefinite quippe de ovibus ſuis, non autem de his aut illis loquutus eſt, & agnos primo, deinde oves illi commendavit: per agnos autem populus, per oves vero Paſtores ſignificantur, & Patres populi. Unde Euſebius, Emiſſenus, Serm. de nativit. S. Joannis. *Prius agnos, deinde oves Petro commiſit, quia non ſolum Paſtorem, ſed Paſtorum Paſtorem eum conſtituit. Paſcit igitur Petrus agnos, paſcit & oves. Paſcit filios, paſcit & matres. Regit & ſubditos, & Prælatos. Omnium igitur Paſtor eſt, quia præter agnos & oves, in Eccleſia nihil eſt.*

Simili diſcurſu utitur D. Bernardus lib. 2. de conſid. cap. 8. ad primatum Petri & Romani Pontificis ſupra univerſalem Eccleſiam demonſtrandum: *Tu es* (inquit Eugenio Papæ) *cui claves traditæ, cui oves creditæ. Sunt quidem & alii cæli janitores & gregum paſtores, ſed tu tanto glorioſius, quanto & differentius utrumque præ ceteris nomen hæreditaſti. Habent illi ſibi aſſignatos greges, ſinguli ſingulos, tibi univerſi crediti, uni unus. Nec modo ovium, ſed & Paſtorum tu unus omnium Paſtor. Unde id probem quæris? ex verbo Domini. Cui enim non dico Epiſcoporum, ſed etiam Apoſtolorum, ſic abſolute & indiſcrete totæ commiſſæ ſunt oves? Si me amas, Petre, paſce oves meas. Quas? illius aut illius populi, civitatis, aut regionis, aut certi regni? Oves meas, inquit. Cui non planum, non deſignaſſe aliquas, ſed aſſignaſſe omnes? Nihil excipitur, ubi diſtinguitur nihil.*

44 Aliud primatus D. Petri argumentum ibidem deſumit, ex eo quod ſolus Petrus cum Chriſto ambulavit ſuper aquas, & ceteris Diſcipulis navigio venientibus ad Chriſtum ſtantem in littore, Petrus ſe miſit in mare, & natando pervenit ad eum. „ Accipe (*inquit*) aliud quod prærogativam confirmat tibi (*alloquitur eumdem Eugenium Summum Pontificem, & Petri ſucceſſorem*) Diſcipuli navigabant, & Dominus apparebat in littore, quodque jucundius erat in corpore redivivo. Sciens Petrus quia Dominus eſt, in mare ſe miſit, & ſic venit ad ipſum, aliis navigio pervenientibus. Quid iſtud? Nempe ſignum ſingularis Pontificii Petri, per quod non navem unam, ut ceteri quique ſuam, ſed ſæculum ipſe ſuſceperit gubernandum. Mare enim ſæculum eſt: naves, Eccleſiæ. Inde eſt quod altera vice inſtar Domini gradiens ſuper aquas, unum ſe Chriſti Vicarium deſignavit, qui non uni populo, ſed cunctis præeſſe deberet: ſiquidem aquæ multæ, populi multi. Ita cum quiſque ceterorum habeat ſuam, tibi una commiſſa eſt grandiſſima navis facta ex omnibus, ipſa univerſalis Eccleſia, toto orbe diffuſa.

§. II.

Ratio fundamentalis noſtræ concluſionis exponitur.

45 RAtio fundamentalis noſtræ concluſionis poteſt ſic breviter proponi. Si ſupremum Eccleſiæ regimen, non ſoli Petro, ſed aliis etiam Apoſtolis a Chriſto conceſſum eſſet, tale regimen non eſſet Monarchicum, ſed Ariſtocraticum: At hoc dici nequit: Ergo nec illud. Sequela Majoris patet, in eo enim diſtinguitur regimen Monarchicum ab Ariſtocratico, quod in Monarchia unus ſolus regit & imperat, in Ariſtocratia vero plures, ſcilicet optimates, dominantur. Minor vero, quam negant hæretici multipliciter oſtenditur. Primo ex Scriptura: Eccleſia enim in ſacris litteris per ea quæ ſtatum habent Monarchicum ſolet deſignari: Daniel. 2. comparatur regno: Cantic. 4. exercitui ordinato: Cantic. 7. corpori humano: 1. ad Timoth. 3. domui: 1. Petri 3. navi; & Joann. 20. ovili, quia omnia ab uno ſupremo moderatore gubernantur. Neque valet ſi reſpondeas Eccleſiam his merito comparari quod Regem unum & caput a quo regitur, ſcilicet Chriſtum agnoſcat. Cum enim Eccleſia ſit unum corpus viſibile, præter Chriſtum a quo inviſibiliter regitur, requirit viſibilem aliquem & manifeſtum paſtorem, qui eam viſibiliter regat & moderetur. Unde vigeſimus ſeptimus error Wicleffi in Concilio Conſtantienſi damnatus, hic fuit: *Non eſt ſcintilla apparentiæ quod oporteat eſſe unum caput in ſpiritualibus, regens Eccleſiam, quod ſemper cum ipſa militante Eccleſia converſetur & conſervetur.*

Secundo probatur eadem Minor: Chriſtus Eccleſiæ in nova lege non negavit, quod Synagogæ in veteri conceſſit; At Synagoga quamdiu perſtitit, per unum ſupremum Sacerdotem Monarchice gubernata eſt, ut conſtat Deuteron. 7. Ergo pariter Eccleſia in nova lege ſub uno ſupremo paſtore Monarchice gubernari debet.

Probatur tertio: Eccleſia militans Apocal. 21. inſtar triumphantis Eccleſiæ eſt inſtituta, tamquam quædam ejus imago: At in Eccleſia triumphante, præter Deum & Chriſtum, præſidet primus Angelus, a quo ceteri illuminantur & perficiuntur: Ergo & in Militante, præter Deum & Chriſtum, aliquis Monarca a quo regatur admittendus eſt.

Quarto ſic arguo: Nulli dubium eſt quin Chriſtus optimum ac perfectiſſimum ſuæ Eccleſiæ regimen inſtituerit: At hoc eſt Monarchicum, ut docet Ariſtoteles 8. Ethic. cap. 10. & lumine naturæ cuique exploratum eſt: Primo ratione ordinis, qui perfectius tunc elucet, cum ſolus ille cui cura omnium incumbit, præeſt, reliqui vero ſubſunt; quam cum vel omnes præſunt, & nullus ſubjicitur, ut in Democratia: vel cum multi, nempe optimates, dominantur, ut in Ariſtocratia: licet enim aliquis ordo in hoc regimine reluceat, cum populus optimatibus ſubjiciatur, nullus tamen ordo eſt inter optimates, cum ſint omnino pares, neque unus in alterum poteſtatem habeat. Secundo, ratione facilitatis gubernandi: facilius enim ab uno quam a multis civitas regitur, ut ait Philoſophus loco citato, tum quia facilius eſt unum virtute excellere quam plures: tum etiam quia facilius populus uni quam multis (quorum ſtudia plerumque in diverſa feruntur) obtemperat. Tertio ratione aſſecutionis finis, pacis ſcilicet & concordiæ, quæ nunc facile conciliatur, quando omnes idem volunt, idem nolunt: hoc autem fit ſuaviſſime, cum ab unius voluntate & arbitrio omnes dependent. Hinc illi etiam apud quos Democratia viguit, ubi peculiaris aliqua difficultas exorta erat, aut grave periculum imminebat, ut rebus arduis occurrerent, ut diſcrimen quod Reipublicæ impendebat evaderent, ad Monarchiam confugere ſolebant, plenamque rerum adminiſtrandarum poteſtatem uni conferre ut conſtat præcipue de Romanis: nam apud illos id moris erat, ut dum ſumma urgeret neceſſitas, & res Romana, ob bella externa, vel ob interna diſſidia, in ultimum pene diſcrimen adducta eſſet, Dictatorem crearent, atque ad unius regimen, tamquam ad unicum periclitantis ac prope jam labentis Reipublicæ ſtabilimentum, confugerent. Unde merito Ariſtoteles 12. Metaphyſicæ hanc Homeri ſententiam celebrat: *Non eſt bonum multitudo principatuum, unus vero Princeps.* Cui annuit Virgilius 4. Georgicon, ubi quando contigerit duo Reges in uno apum examine inveniri, hoc ſalubre agricolis dat conſilium:

Verum ubi ductores acie revocaberis ambos,
Deterior qui viſus, eum ſine prodigus obſit,
Dede neci, melior vacua ſine regnet in aula:

Si ergo Rex unus eſt apibus, & dux unus in gregibus, & in armentis rector unus: ſi grues omnes ſequuntur unam ordine litterario, ut ait Hieronymus, cum Ruſtico ſuo differens, ſi demum in navi gubernator unus eſt, in exercitu dux unus, in regno unus Imperator, & in domo unus Paterfamilias: multo magis unus Monarcha erit in Eccleſia, quæ, ut ſupra dicebamus, in ſacris litteris ovili, navi, exercitui, regno, & domo comparatur. Unde inter propoſitiones deſumptas ex quatuor libris Antonii de Dominis, Archiepiſcopi Spalatenſis, de Republica Eccleſiaſtica, & a Sacra Facultate Theologiæ Pariſienſis damnatas, hæc fuit ſexta: *Monarchiæ forma non fuit immediate in Eccleſia a Chriſto inſtituta.* Quam propoſitionem hac cenſura notavit: *Hæc propoſitio eſt hæretica, ſchiſmatica, Ordinis Hierarchici ſubverſiva, & pacis Eccleſiæ perturbativa.* Et rurſus de iſta ejuſdem Pſeudo-Archiepiſcopi propoſitione: *Si quid incommodi habet Ariſtocratia, cui Monarchia facile poſſit obviare; Eccleſiam Spiritu Chriſti inſtructam, propterea & in ſingulis Eccleſiis voluiſſe Monarchiam, & in ſe tota Ariſtocratiam,* eadem Sacra Facultas ſic cenſuit: *Hæc propoſitio eſt hæretica, & ſchiſmatica, quatenus vult Eccleſiam univerſalem, ſecundum ſe totam eſſe Ariſtocraticam.*

§. III.

Solvuntur objectiones hæreticorum contra Petri primatum.

OBjiciunt primo hæretici: omnes Apoſtoli fuerunt in 46
poteſtate æquales: Ergo ſoli perſonæ Petri non fuit conceſſus primatus, ſeu ſuprema poteſtas regendi Eccleſiam. Conſequentia videtur manifeſta: Antecedens vero probant, tum ex Cypriano lib. de unitate Eccleſiæ, ubi ſic ait: *Hoc erant utrique ceteri Apoſtoli, quod fuit Petrus, pari conſortio præditi & honoris & poteſtatis.* Tum ex Hieronymo lib. 1. in Jovin. ubi pariter affirmat Apoſtolus omnes fuiſſe pares. Addunt Petrum nunquam exercuiſſe primatum & juriſdictionem in alios Apoſtolos, contra vero miſſum fuiſſe cum Joanne ad Samaritanos, Act. 8. & reprehenſum a Paulo Galat. 2.

Reſpondeo omnes Apoſtolos in poteſtate ordinis, & in dignitate Apoſtolatus fuiſſe æquales: ſinguli enim poteſtatem Evangelium ubique terrarum prædicandi, ligandi, & ſolvendi, & omnium quæ pro mundi converſione neceſſaria erant, a Chriſto non a Petro acceperunt: in ratione tamen officii paſtoralis inæquales fuerunt, ut docet Chryſoſtomus, explicando verba hæc, *Paſce oves meas*, id eſt, *eſto præpoſitus loco mei, & primus in medio fratrum.* Et in c. 1. Actuum Apoſtolorum, ubi ſermo eſt de electione Matthiæ, exclamat: *Quam cognoſcit Petrus gregem ſuum, quam in hoc choro princeps eſt.* Item Leo Papa Epiſt. 84. hæc ſcribit: *Inter beatiſſimos Apoſtolos in ſimilitudine honoris fuit quædam diſcretio poteſtatis, & cum omnium par eſſet electio, uni tamen datum eſt ut ceteris præemineret*: in dignitate ſcilicet paſtoris univerſæ Eccleſiæ. Quo fit ut Petrus ceteros Apoſtolos triplici titulo dignitate & poteſtate ſuperaverit. Primo quia dignitas & juriſdictio univerſalis fuit in Paſtore ordinario totius Eccleſiæ, cui ſuccedendum erat: in aliis vero non ita, ſed eorum poteſtas univerſalis quodammodo delegata erat, & ex privilegio atque propter neceſſitatem conceſſa; quia nimirum in diſperſionem gentium erant abituri, & longis locorum intervallis a Petro ſeparandi, ut pro Eccleſiarum quas ipſi fundabant neceſſitatibus, vix ac ne vix quidem eum poſſent convenire. Secundo, quia juriſdictio Petri ſe extendebat ad ipſas perſonas Apoſtolorum directe; poterat enim illis ut ovibus præcipere, atque huc aut illuc mittere. Tertio, ſingulis Apoſtolis data eſt univerſalis poteſtas in hunc ſenſum, ut ubique Gentium poſſent prædicare, abſolvere, Epiſcopos inſtituere, & ſimilia præſtare: non tamen ut poſſent ſingulis univerſalis Eccleſiæ ordinem præſcribere, aut leges condere quæ totam Eccleſiam obligarent; hoc enim ſoli Petro conceſſum eſt, & in hoc ejus poteſtas ſupra alios eminebat.

48 Ex his facile intelligitur locus Cypriani, in quo hæretici maximam vim faciunt; ibi enim ſolum intendit omnes Apoſtolos fuiſſe pares in munere Apoſtolatus præciſe; ſive in eo quod acceperunt verbis illis ad omnes ſimul prolatis: *Sicut miſit me Pater, & ego mitto vos, &c.* Non negat tamen Petrum fuiſſe illis ſuperiorem in dignitate Paſtoris univerſalis Eccleſiæ, quam ſpeciatim accepit Joann. 21. verbis illis Chriſti, *Paſce oves meas*, quibus primatum datum fuiſſe Petro, ibidem agnoſcit Cyprianus, his verbis: *Quamvis Apoſtolis omnibus poſt reſurrectionem ſuam, parem poteſtatem tribuat & dicat, ſicut miſit me Pater, &c. tamen ut unitatem manifeſtaret, unam Cathedram conſtituit, & unitatis ejuſdem originem ab uno incipientem ſua auctoritate diſpoſuit. Hoc erant utique & ceteri Apoſtoli quod fuit Petrus, pari conſortio præditi & honoris & poteſtatis:* (nimirum ante illa Chriſti verba ad Petrum: Paſce oves meas) *Sed exordium ab unitate proficiſcitur: Primatus Petro datur, ut una Eccleſia, & Cathedra una monſtretur.* Item Epiſtola 40. *Una Eccleſia* (inquit) *eſt & Cathedra una ſuper Petram, Domini voce fundata: quiſquis alibi collegerit, ſpargit.* Simili modo loquitur Hieronymus lib. 1. in Jovinianum, ubi licet affirmet Apoſtolos omnes fuiſſe pares, in dignitate ſcilicet Apoſtolica, ait tamen unum e duodecim fuiſſe electum, *ut conſtituto capite, omnis ſchiſmatis tolleretur occaſio.* Et in Dialogo adverſus Luciferianos inquit, quod *Eccleſiæ ſalus in Summi Sacerdotis dignitate pendet, cui ſi non exors quædam, & ab omnibus eminens detur poteſtas, tot in Eccleſia efficiuntur ſchiſmata, quot Sacerdotes.* Unde Bernardus lib. 2. de conſiderat. cap. 8. ait quod Chriſtus, poſt reſurrectionem, Eccleſiam ſuam commiſit uni, ſcilicet Petro, *ut unitatem omnibus commendaret in uno grege & uno paſtore ſecundum illud: Una eſt columba mea, formoſa mea, perfecta mea. Ubi unitas, ibi perfectio. Reliqui numeri perfectionem non habent, ſed diviſionem, recedens ab unitate; inde eſt quod alii ſingulis ſingulas ſortiti ſunt plebes, &c.* Demum S. Ignatius Epiſtola ad Philadelphienſes hæc ſcribit: *Una eſt caro Domini Jeſu, & unus ſanguis ejus, qui pro nobis effuſus eſt: unus etiam panis pro omnibus confractus, unus calix totius Eccleſiæ, & unus Epiſcopus ſimul cum omnibus Presbyteris & Diaconis.*

49 Nec obſtat primatui Petri quod ſubdunt hæretici, nempe nullibi legi in Scriptura, Petrum exercuiſſe juriſdictionem ſupra alios Apoſtolos: tum quia non omnia quæ fecit Petrus ſcripta ſunt: tum etiam quia cum alii Apoſtoli optime ſe gererent, & a Spiritu Sancto regerentur, non fuit opus quod Petrus erga illos ſuam juriſdictionem & poteſtatem exerceret. Non pauca tamen nec levia primatus Petri ſupra alios in Scriptura habentur indicia. Primo quia Petrus in multis ſuperiorem ſe oſtendit, nam in electione Mathiæ, & in promulgatione legis Evangelicæ die Pentecoſtes Act. 2. & in abrogatione veteris legis, & in reliquis cœtibus, ſemper fuit primus in dicendo. Secundo, ex eo quod Petrus primo loco ab Evangeliſtis ſemper recenſeatur: hoc enim non ideo ab iis factum eſt, quod Petrus inter Apoſtolos eſſet ætate provectior. Andreas quippe eum ætate ſuperabat, ex Epiphanio hæreſi 71. neque quod prius eſſet vocatione, duo enim Joann. 1. prius ſunt vocati: neque quod donis perſonalibus reliquis Apoſtolis præcelleret; Joannes enim virgo fuit, Propheta, & Evangeliſta, & præ ceteris blandius ac tenerius a Chriſto dilectus: non aliam ergo ob cauſſam ab Evangeliſtis ejus nomen primo ponitur, quam quia ceteris dignitate & primatu præcellebat. Tertio, quia Chriſtus ei nomen mutavit, ipſumque *Cepha* quod Syriace petram vel ſaxum aut rupem, Græce vero caput, Gallice *Chef* ſignificat; unde hac nominis impoſitione, eum fundamentum & caput totius Eccleſiæ futurum eſſe prædixit: quod præclare docet Dionyſius cap. 3. de div. nomin. ubi Petrum *Apoſtolorum verticem* appellat; & in libro quem ſcripſit de vita & morte Apoſtolorum, cujus meminit Gabriel in Canonem Miſſæ, narrat Paulum, Petrum euntem ad Martyrium, his verbis ſalutaſſe; *Pax tecum fundamentum Eccleſiarum, Paſtor ovium & agnorum Chriſti.* Demum Matth. 17. Chriſtus Dominus ſoli Petro nominatim juſſit ut pro ſe & pro illo tributum ſolveret: *Da*, inquit, *illi pro me & pro te.* Unde Auctor quæſtionum veteris & novi Teſtamenti, quæ habentur in quarto tomo operum Divi Auguſtini: *Salvator cum pro ſe & pro Petro dari jubet, pro omnibus exſolviſſe videtur: quia ſicut in Salvatore erant omnes cauſſæ magiſterii; ita & poſt Salvatorem in Petro omnes continentur. Ipſum enim conſtituit eſſe caput eorum, ut paſtor eſſet gregis Dominici.* Idem docent Chryſoſtomus homil. 59. in Matth. Hieronymus, & alii.

Ad id vero quod in objectione ſubjungitur de miſſione Petri ad Samaritanos, ejuſque reprehenſione a Paulo, dicendum eſt, miſſionem illam non arguere inferioritatem aut ſubjectionem in Petro: tum quia alias Filius & Spiritus Sanctus eſſent minores Patre a quo mittuntur: tum etiam quia talis miſſio non facta fuit imperando, ſed communi conſilio judicatum fuit a Petro ipſo cum aliis, expedire ut iret. Potuit vero, quamvis ſuperior Paulo, ab ipſo reprehendi: quia licet inferiori reprehendere ſuperiorem ex caritate, præcipue ſi peccat cum aliorum ſcandalo. De quo fuſius §. 6.

Objicitur ſecundo: Paulus, non Petrus, per antono- 50
maſiam vocatur Apoſtolus: Ergo potius Paulus quam Petrus inter Apoſtolos primatum tenet.

Confirmatur: In antiquis imaginibus quibus Pontificum diplomata obſignari ſolent, Paulus a dextris, Petrus a ſiniſtris depicti cernuntur: Ergo Paulus præponitur Petro, non Petrus Paulo.

Ad objectionem reſpondeo Paulum per antonomaſiam 51
dici Apoſtolum, quia plura ſcripta nobis reliquit, & plus aliis in prædicatione Evangelii, quod eſt Apoſtolorum proprium, laboravit, ut ipſemet ait 1. ad Corinth. 15. Unde Auguſtinus lib. 3. ad Bonifacium cap. 3. *Apoſtolus cum dicitur, ſi non exprimatur quis Apoſtolus, non intelligitur niſi Paulus, quia pluribus eſt Epiſtolis notior, & plus omnibus laboravit.*

Ad confirmationem reſpondeo ex Bellarmino lib. 1. de 52
Romano Pontifice capite 27. morem fuiſſe apud antiquos, quod junior ambulans cum ſeniore, incederet a dextris ſenioris, eumque obſequii cauſſa paullulum præcederet. Ex qua conſuetudine fieri potuit, ut etiam in imaginibus Paulus depingeretur a dextris Petri. Alias rationes affert Petrus Damianus opuſc. 35. 1. quod ſcilicet Paulus ex Tribu Benjamin fuerit, Benjamin filium dextræ ſignificet; vel quod Paulus vocatus ſit a Chriſto in cælis regnante, cum tamen Petrus a Chriſto Domino in terris degente vocatus ſit. Quam etiam rationem reddit Div. Thomas in Epiſt. ad Galat. cap. 1. *Quia præſens vita* (inquit) *ſignificatur per ſiniſtram, futura vero per dextram, inquantum iſta eſt cæleſtis & ſpiritualis, illa vero temporalis: ideo Petrus qui vocatus fuit a Chriſto, adhuc in carne mortali poſito, ponitur in Bulla Papæ in ſiniſtra parte; Paulus vero qui vocatus fuit a Chriſto jam glorificato, ponitur in dextera parte.* Addo ex eo quod dextera Paulo interdum conceſſa fuerit, perperam inferi, æqualem ejus cum Petro auctoritatem, cum dextera non ſit honoratior in Eccleſia locus. Nam in Concilio Nicæno primo, Vitus & Vincentius, Sancti Sylveſtri legati, qui primi ſubſcripſere Concilio una cum Patriarcha Alexandrino Eccleſiæ Orientalis Primate in ſiniſtra parte ſederunt. Item in Concilio Chalcedonenſi, Dioſcorus licet mox damnandus dexteram tenuit, Legati vero Sancti Leonis ſiniſtram. In ſiniſtro cornu altaris Evangelium legi ſolet, quod Prophetiis & Epiſtolis Apoſtolicis dignius eſt, quæ in dextro recitantur. Demum cum olim in Eccleſia feminæ ſeorſim a viris orabant, ſiniſtra viris, dex-

tera fœminis aſſignata erat. Ex quibus manifeſtum eſt, in ſacris ritibus hunc olim uſum viguiſſe, ut ſiniſtra dexteræ præferretur, ſubindeque ex dextera Paulo interdum data, non recte colligi majorem illius auctoritatem. An vero æqualem cum Petro poteſtatem habuerit dicemus §. ſequenti.

§. IV.

Alia difficultas reſolvitur, & Paulum parem cum Petro auctoritatem & poteſtatem in Eccleſiam non habuiſſe, breviter demonſtratur.

53 DIco ſecundo, Paulum æqualem cum Petro non habuiſſe poteſtatem & auctoritatem in Eccleſiam.

Probatur primo ex Scriptura: Act. 15. orta Antiochiæ ſeditione propter Judæos, volentes Gentes ad Deum converſas circumcidi, ſtatutum eſt Paulum & Barnabam debere convenire Apoſtolos, qui erant Hieroſolymis, ut facto Concilio quæſtionem dirimerent. In hoc vero Concilio, quod primum omnium fuit, coram omnibus Apoſtolis, etiam & præſente Paulo, (cujus potiſſimum intereſſe videbatur, cum ea de cauſſa in Hieruſalem miſſus fuiſſet) ſolus Petrus, ut docent SS. Patres, præfuit: Si vero Paulus eamdem habuiſſet poteſtatem cum Petro, ſimul etiam cum ipſo præeſſe debuiſſet; ſicut cum duo Legati qui parem habent auctoritatem Concilio interſunt, non unus ſolum, ſed ambo præſunt: Ergo Paulus æqualem cum Petro non habuit poteſtatem & auctoritatem in Eccleſiam.

54 Confirmatur primo; Cum D. Paulus prædicaret Antiochiæ, Gentes ad Deum converſas non debere circumcidi, nemo parendum eſſe exiſtimavit, & ut dicit Theophylactus eo loco, non videbatur tunc D. Paulus ea auctoritate præditus, ut de tanta re fides ei haberetur: At vero cum primum D. Petrus docuit ablegandam eſſe circumciſionem, *tacuit omnis multitudo*, ut dicitur in eodem capite verſu 12. nec quiſquam exiſtimavit ſibi licere non obtemperare: Ergo manifeſtiſſimum eſt majorem D. Petro quam D. Paulo reverentiam ab Eccleſia exhibitam fuiſſe, & exiſtimaſſe multitudinem, quod D. Petrus ſuperior erat, & majorem habebat poteſtatem in definiendis rebus fidei, quam haberet D. Paulus.

55 Confirmatur ſecundo, ex eo quod D. Paulus ab Antiochena Eccleſia miſſus eſt ad D. Petrum, ut inquit Theodoretus Epiſtola ad Leonem, ut quæſtionem ab eo ſolutam, ad ipſum afferret: Ergo manifeſtum ſignum eſt, Eccleſiam Antiochenam exiſtimaſſe, quod D. Petrus unicus erat Pontifex, cujus erat res fidei definire.

56 Probatur ſecundo concluſio ex ipſo D. Paulo Epiſt. ad Galat. cap. 1. ubi ſic ait: *Poſt annos tres aſcendi Hieroſolymam videre Petrum, & manſi apud eum diebus quindecim*: nam ex hoc loco colligunt SS. Patres, Paulum agnoviſſe D. Petrum ut ſuperiorem, & primatem totius Eccleſiæ: Tertullianus enim lib. de præſcript. prope finem ait: *Aſcendit videre Petrum ex officio, & de jure.* Ambroſius in eumdem locum: *Dignum erat*, inquit, *ut cuperet videre Petrum, quia primus erat inter Apoſtolos, cui delegaverat Salvator curam Eccleſiarum.* Hieronymus ibidem hæc ſcribit: *Non enim aſcendit, ut genas vultumque agnoſceret, ſed ad ipſum venit tamquam ad Paſtorem ſupremæ poteſtatis, & ut honorem priori Apoſtolo deferret.* Similia habet Theodoretus in eumdem ad Galatas locum: *Cum humana*, inquit, *doctrina non indigeret, ut qui ab univerſorum Deo eam accepiſſet, Apoſtolorum Principi quem par eſt honorem tribuit.* Theophylactus, *honorans eum ceu majorem.* OEcumenius, *Poſt tot tantoſque agones pergit ad Petrum tamquam majorem viſurus.* Demum Gregorius IX. in Epiſtola ad Archiepiſcopum Conſtantinopolitanum: *Aſcendit Paulus, qui in Petro auctoritatis officium recognoſcens, ad eum tamquam ad Primatem, & Evangelii fontem, abſcondit Hieroſolymam.*

57 Quod vero ibidem Paulus ait, nihil ſibi a Petro & ab aliis collatum fuiſſe, ſignificat quidem, nihil ſe ab illis didiciſſe quod pertineret ad fidem, ut qui erat ab ipſo Chriſto Domino ſatis in eo genere eruditus; quemadmodum ipſe initio ejuſdem Epiſtolæ declarat, his verbis: *Paulus Apoſtolus non ab hominibus, nec per hominem, ſed per Jeſum Chriſtum.* Deinde, *Notum vobis facio Evangelium, quod evangelizatum eſt a me, quia non eſt ſecundum hominem, neque enim ab homine accepi illud, neque didici, ſed per Jeſum Chriſtum.* Quamquam in ordine ad illud prædicandum, notumve faciendum, approbationem illius a Petro & aliis Apoſtolis petierit, ut ipſe innuit cap. 2. ejuſdem Epiſtolæ ad Galatas dicens: *Deinde poſt annos quatuordecim iterum aſcendi Jeroſolymam cum Barnaba, aſſumpto & Tito. Aſcendi autem ſecundum revelationem, & contuli cum illis Evangelium quod prædico in Gentibus, ſeorſum autem iis qui videbantur aliquid eſſe, ne forte in vacuum currerem, aut cucurriſſem.* Unde Hieronymus in Epiſtola ad Auguſtinum: *Id fecit*, inquit, *oſtendens non habuiſſe ſecuritatem Evangelii prædicandi, niſi Petri & eorum qui cum eo erant, fuiſſet ſententia roboratum.*

58 Probatur tertio ex D. Dionyſio Epiſt. ad Timotheum, ubi refert quod cum Petrus & Paulus ad Martyrium ducerentur, ita ſeſe invicem, audiente ipſo Dionyſio, ſalutaverunt. Et Paulus quidem: *Pax tecum* (inquit) *Petre fundamentum Eccleſiarum, Paſtor ovium & agnorum Chriſti. Et Petrus ad eum: Vade in pace Prædicator bonorum, Mediator & Dux ſalutis juſtorum. Cum autem elongaſſent ſe ab invicem, ego Dionyſius ſecutus ſum Paulum Magiſtrum meum.* Ubi D. Paulus, Petrum quidem fundamentum Eccleſiæ, & Paſtorem vocat, ſecus vero Petrus Paulum, eum enim dumtaxat Prædicatorem appellat: At Petrus non tacuiſſet quod præcipuum fuiſſet in Paulo, ſcilicet ſupremum Pontificem eſſe, & ſupremam habere poteſtatem in Eccleſiam, ſi revera eam habuiſſet? Ergo, &c.

59 His omnibus auctoritatibus addi poteſt definitio Joannis XXII, contra Marſilium de Padua, & Joannem Jandunum, Avenione decimo Kalendas Novembris Pontificatus ſui anno duodecimo, in qua ſic habetur: *Quod autem B. Petrus pluſquam alii Apoſtoli auctoritatis habuit, ex prædictis evidenter concluditur. Certum eſt enim quod major eſt auctoritas paſtoris, quam gregis: Petrus autem totius gregis dominici generalis conſtitutus eſt paſtor, quod de nullo alio Apoſtolo dici poteſt.* Ita definit Pontifex: Bullam refert Bzovius tomo 13. anno 1327.

60 Quarto ſuaderi poteſt concluſio ex principiis ſupra §. 2. ſtatutis, ibi enim oſtenſum eſt, Eccleſiæ regimen eſſe Monarchicum, cum illud ſit omnium perfectiſſimum & præſtantiſſimum, quod Eccleſiæ deeſſe non poteſt: Atqui regimen Eccleſiæ non poteſt eſſe Monarchicum, niſi unus ſit qui omnibus præſit, & ſuperior ſit; etenim ſi plures ſint quibus regimen incumbat, & qui poteſtatem æqualem regendi habeant, receditur a Monarchia, & ad Ariſtocratiam acceditur, etiam ſi ſe habeant per modum unius: nam conſtat quod ſenatus qui ex optimatibus Reipublicæ conſtituitur, ſe habet per modum unius, & tamen ad Ariſtocratiam pertinet: Ergo ſuprema poteſtas regendi Eccleſiam, in uno tantum reſidet, ſcilicet in Petro, ſubindeque Paulus æqualem cum illo auctoritatem & poteſtatem non habuit.

61 Demum probari poteſt concluſio hoc diſcurſu: Si Paulus ligaſſet aliquam Eccleſiam, puta Tarſenſem, potuiſſetne Petrus eam ſolvere, vel non? Si potuiſſet: Ergo aperte major eſt Paulo, nam ſi parem dumtaxat poteſtatem haberet, cum par in parem poteſtatem nullam habeat, non poſſet eam ſententiam Petrus irritare, quam Paulus tuliſſet. Si vero non potuit Petrus Eccleſiam a Paulo ligatam ſolvere: Ergo nec Petrus habet pleniſſimum dominium in omnes orbis Eccleſias, nec ſubinde dici poteſt ſupremam auctoritatem habere, & Paulus major erit Petro, ſiquidem potuit Paulus eam Eccleſiam ſolvere, quam ligavit, cum id tamen non potuiſſet Petrus. Hac ratione convincitur a Philoſophis omnibus & Theologis, non poſſe dari plura prima principia. Quæ ratio omnino efficax eſt in propoſito, ſi uterque & Petrus & Paulus ſupremam & veluti primam auctoritatem & poteſtatem habuiſſe dicantur.

62 Nec vero dici poteſt, quod Deus ſpeciali protectione & cura Eccleſiam gubernans, potuiſſet efficere ne umquam Petrus & Paulus contraria ſtatuiſſent, unde potuiſſet turbari regimen Eccleſiæ. Hoc, inquam, nihil obſtat: Tum quia alias ad argumentum ſimile quo probatur non poſſe dari plura prima principia, poſſet quis reſpondere, quod illa nunquam oppoſita ſentirent, aut ſtatuerent, ne turbaretur ordo univerſi. Tum etiam quia probat hæc ratio implicare abſolute eſſe duas poteſtates omnino ſupremas, nec ſubordinatas inter ſe: nam ſicut Deus impedire potuit ne Petrus & Paulus pugnantia ſtatuerent, ita permittere potuit. Hoc vero poſito, manifeſte convincitur unum neceſſario eſſe alteri inferiorem, ut diximus: Unde ſicut non poteſt quis duobus dominis ſervire, ita nec poteſt duobus Eccleſia obtemperare, nec duo ſupremam in ea poteſtatem habere.

§. V.

Solvuntur objectiones.

PLura objici poſſunt ex auctoritatibus SS. Patrum, qui ſæpius D. Paulum cum D. Petro conferunt, & utrique parem auctoritatem & poteſtatem tribuere videntur. Verum hæc non niſi commendationem D. Pauli continent; nam ut infra oſtendemus, eadem unde Adverſarii putant ſe probare Primatum Eccleſiæ commune eſſe Petro & Paulo, de aliis Apoſtolis, maxime de D. Jacobo, a Patribus dicta ſunt.

63 Objicitur itaque primo argumentum quod ex Scriptura ſumi videtur: habetur enim ex Scriptura quod Paulus Petrum reprehendit, ipſique in facie reſtitit: Atqui non poteſt inferior ſuperiorem arguere & reprehendere: Ergo debuit Paulus non eſſe inferior Petro quem reprehendit. Unde D. Ambroſius ex eo loco Paulum Petro æqualem facit, in cap. 2. Epiſtolæ ad Galat. *Quis enim* (inquit) *Petro primo Apoſtolo reſiſteret, niſi alius talis fiducia electionis ſuæ ſciens ſe non imparem?*

Reſpondeo in primis eo argumento probare hæreticos, quod Petrus non habet ſupremam in Eccleſiam poteſtatem, cui auſus ſit Paulus repugnare.

56 Reſpondeo ſecundo, negando Minorem, licet enim interdum inferiori ſuperiorem arguere, ut docet expreſſe D. Thomas 2. 2. qu. 33. articulo 4. Unde Actorum 11. expreſſe habetur, quod cum Petrus aſcendit in Hieruſalem, diſceptabant adverſus illum hi qui erant ex circumciſione, dicentes, *ad homines præputium habentes ingreſſus es, & comediſti cum illis.* Ubi Diſcipuli Petrum arguunt, ipſique repugnant, cum tamen Petro æquales non fuerint. Similiter etiam plures vel Epiſcopi, vel iis inferiores, interdum Pontificibus reſtiterunt, ut Petrus Damianus reſtitit Victori, Nicolao, & Alexandro, ut conſtat ex epiſtolis 5. 6. & 12. & ita D. Paulus D. Petro reſtitit, quod ita res Eccleſiæ poſtularent, & expediret. Ad locum vero D. Ambroſii dicendum eſt, voluiſſe Divum Paulum fuiſſe Petro parem, non quantum ad dignitatem Pontificiam, ſed quoad Apoſtolatum & alias dotes, quibus hanc fiduciam arguendi Petrum habere poterat.

Addo quod, Cyprianus Epiſtola ad Quintum, laudat humilitatem Petri, quod permiſerit ſe a Paulo corrigi, ſcilicet ſuperiorem ab inferiori, majorem a minori. Et D. Gregorius homil. 18. in Ezechielem: *Tacuit* (inquit) *Petrus, ut qui primus erat in Apoſtolatus culmine, prius eſſet in humilitate.* Auguſtinus item Epiſtola 19. ad Hieronymum hæc ſcribit: *Rarius & ſanctius exemplum Petrus poſteris præbuit, quo non dedignarentur a poſterioribus corrigi, quam Paulus, quo confidenter auderent minores majoribus pro defendenda veritate, ſalva caritate, reſiſtere.*

65 Objicitur ſecundo: Ea omnia quibus ſignificari poteſt, Petrum habere primatum, & ſupremam poteſtatem, tribui etiam Paulo a ſanctis Patribus: nam dicitur Paulus fuiſſe Epiſcopus Romæ ab Epiphanio hæreſi 27. *Primi*, inquit, *Romæ Apoſtoli & Epiſcopi fuerunt Petrus & Paulus.* Dicitur præterea *Paſtor verus Romanæ Eccleſiæ*, a D. Leone ſerm. 1. de Petro & Paulo. *Petrus & Paulus* (inquit) *Romanæ Eccleſiæ veri paſtores.* Et demum nihil frequentius in ſanctis Patribus reperitur, quam D. Paulum orbem univerſum gubernaſſe: Ergo æqualem cum Petro poteſtatem & auctoritatem habuit.

66 Reſpondeo nunquam reperiri in Scriptura fuiſſe dictum Paulo a Chriſto Domino, *Paſce oves meas, paſce agnos meos*: vel illud: *Tu es Petrus, & ſuper hanc Petram ædificabo Eccleſiam meam*, quæ D. Petro dicta ſunt; unde colligitur primatum Eccleſiæ, & plenitudinem poteſtatis in omnes fideles, ipſoſque Apoſtolos, in Petro reſidere. Ad primum igitur locum Epiphanii, dicendum eſt, quod Paulus vocatur Epiſcopus Romanus, non propter auctoritatem quam habuit, ſed propter operam quam adhibuit in ea fundanda. Sic Clemens Epiſt. 2. ad Jacobum, vocat ſe Romanæ Eccleſiæ Præſulem, etiam dum adhuc Apoſtoli viverent: *Ego* (inquit) *Clemens Præſul Eccleſiæ Romanæ.* Et ipſe etiam Petrus dicitur dediſſe claves Eccleſiæ Romanæ, etiam dum ipſe viveret, Lino, ex eodem Clemente Romano lib. 7. Conſtit. c. 46. quatenus ſcilicet in adminiſtratione rerum externarum Petrum adjuvabat, ut dicit Joannes III. cap. 1. octava q. 1. Præterea cum Paulus haberet auctoritatem extraordinariam, omnia munera Pontificis exercebat Romæ; unde dici potuit Romanæ Eccleſiæ Epiſcopus, alia tamen ratione quam Petrus diceretur: nam agebat Petrus ut ordinarius, Paulus ut extraordinarius; aut etiam Petrus ut Pontifex, Paulus ut adjutor. Eodem ſenſu explicandus eſt D. Leo, cum vocat Paulum Paſtorem Romanæ Eccleſiæ, aliique Patres, cum dicunt Paulum orbem univerſum gubernaſſe: hoc enim ita intelligendum eſt, quod Paulus omnia exercuerit cum Petro, non ut Pontifex, ſed ut Apoſtolus: hoc enim omnibus Apoſtolis commune fuit, & maxime de D. Paulo dici poteſt, ratione magiſterii, quo univerſum mundum docuit & illuſtravit.

67 Objicies tertio: Romana ſedes dicitur Sedes Pauli a Gregorio VII. in Concilio Romano, ubi dicit ſe in Pauli Cathedra univerſo orbi præſidere: & a Damiano opuſculo 30. dicitur, quod Romana Eccleſia Sedes eſt Apoſtolorum, utique Petri & Pauli. Præterea D. Ambroſius in cap. 2. Epiſtolæ ad Galat. inquit: *Paulus gratiam primatus ſibi ſoli a Deo conceſſam vendicat; ſicut & ſoli Petro conceſſa eſt inter Apoſtolos.* Et demum Cyrillus Hieroſolymitanus Catech. 6. dicit Paulum eſſe caput Eccleſiæ: *Duo*, inquit, *Capita Eccleſiæ Petrus & Paulus*: Atqui nihil unquam majus dici potuit quo ſignificaretur, D. Paulum eſſe participem primatus Eccleſiæ: Ergo, &c.

68 Reſpondeo quod ex jure cap. *Romana* de appellatione, Epiſcopi & Coadjutoris dicitur idem tribunal, idem Conſiſtorium: unde quia Paulus fuit Coadjutor Petri, dicitur ſediſſe in eadem Cathedra. Sic D. Auguſtinus Epiſt. 36. ad Paulinum, dicit quod adhuc in corpore poſito fratre & Epiſcopo meo ſene Valerio, ſedi cum illo: non quidem ut proprius Epiſcopus, ſed ut Coadjutor. Addo etiam quod Paulus dicitur ſediſſe in Cathedra Romana, propter auctoritatem docendi: ſic enim Chriſtus dixit quod *ſuper Cathedras Moyſi ſedebant Scribæ & Phariſæi*; quia ſcilicet legem Moyſi docebant, ut explicant communiter Patres, & Gloſſa in capite *ſacroſancti* diſtinctione 23. verbo *Moyſes*. Ad locum D. Ambroſii dicendum eſt, ſeſe eum Patrem eo loci explicaſſe; dixerat enim quod Paulus dignus fuit habere Primatum prædicationis in prædicatione Gentium, ſicut habebat Petrus in Primatu circumciſionis. De hoc igitur Primatu prædicationis intelligendus & explicandus eſt. Adde quod Chryſoſtomus in caput 1. ad Galat. dicit quod Petrus, Jacobus & Joannes, inter Diſcipulos, primatum tenebant, quæ omnia explicanda ſunt, cum Jacobum & Joannem æquales faciat Petro. Locus vero Cyrilli neceſſario etiam explicandus eſt, cum a Bonifacio VIII. ſupra citato definitum ſit, non eſſe duo Eccleſiæ capita, ſed unum, ſcilicet Petrum. Paulo igitur competere poteſt nomen & ratio Capitis Eccleſiæ ratione Apoſtolatus & magiſterii, ſed ſoli Petro convenit ratione primatus & ſupremæ poteſtatis.

69 Objicitur quarto, expreſſe dici a SS. Patribus, non eſſe Paulum inferiorem Petro, ſed omnino ipſi æqualem: nam Ambroſius lib. 2. de Spiritu Sancto in fine; *Paulus*, inquit, *non inferior Petro.* Et Hieronymus in cap. 2. ad Galat. dum explicat verba Apoſtoli dicentis ſe contuliſſe ſuum Evangelium cum Petro, Jacobo, & Joanne, dicit quod inter conferentes æqualitas eſt; & Theodoretus in cap. 11. 2. ad Corinth. *Paulus*, inquit, *non erat minor Petro*: Chryſoſtomus item in cap. 2. ad Gal. *Paulus non ſe comparat aliis Apoſtolis, ſed eorum Capiti, oſtendens eamdem utriuſque capitis dignitatem*; & homil. 1. in Epiſt. ad Rom. notat mutatum fuiſſe Paulo ſicut & Petro nomen, ut eamdem quam habebat Petrus, Caput Apoſtolorum, ſupra eos prærogativam, & ipſe haberet.

70 Reſpondeo hæc omnia dumtaxat commendationem D. Pauli continere, & neceſſario explicanda eſſe, ut ex loco Hieronymi conſtat, cum loquatur non ſolum de Paulo, & Petro, ſed etiam de Jacobo & Joanne, inter quos dicit æqualitatem intercedere. Et ſane familiare eſt Patribus, ut inferiores cum majoribus conferendo, eos æquales dicant: ſic enim D. Chryſoſtomus homil. 42. in S. Ignatium dixit, quod Petrus Antiochia diſceſſurus, Ignatium, alterum Petro parem præceptorem inſtituit; & D. Martinus dicitur *Apoſtolis compar, &c.* Potuit tamen & veriſſime dici Paulus non eſſe inferior Petro, quantum ad Apoſtolatum, vel paſſionis meritum, vel quoad alias dotes: non tamen quantum ad primatum, & poteſtatem, ſive juriſdictionem Pontificis, hæc enim duo neceſſario diſtinguenda ſunt, juriſdictio ſcilicet, & magiſterium. Primum pertinet ad Petrum: alterum vero ad Paulum, qui ſapientia ceteros ſuperavit. Immo etiam omnibus Apoſtolis magiſterium tribui poteſt; præcipue vero iis qui ſcripſerunt libros Canonicos: ut notat Cano lib. 2. de locis Theologicis cap. 18. Et hoc explicuit D. Auguſtinus cum dixit ſerm 76. de Petro & Paulo, quod ambo claves a Domino acceperunt, Petrus potentiæ, Paulus ſapientiæ: quod etiam diſcrimen ſtatuit Fortunatus verſibus infra referendis. Ex quibus facile explicatur etiam locus Chryſoſtomi, Paulum ſe merito comparare, non ſolum ceteris Apoſtolis, ſed etiam Petro, cui non eſt inferior, immo quem etiam ſuperat in ratione magiſterii Eccleſiæ: quamvis etiam alia ratione æqualis ſit, quod nimirum ſpeciali ratione fuerit vocatus ad regimen Eccleſiæ Gentium: *Qui enim* (inquit capite 1. ad Galat.) *operatus eſt Petro in Apoſtolatum circumciſionis, operatus eſt mihi inter gentes.*

Objiciunt ultimo: D. Paulus dicitur ab Eccleſia thronum duodecimum poſſidere: At niſi in eodem throno ſederet cum Petro, non duodecimum, ſed decimum-tertium poſſideret: Ergo, &c.

71 Reſpondeo quod ſi quid hoc argumentum probaret, demonſtraret Paulum eſſe ultimum omnium Apoſtolorum, non vero æqualem Petro in auctoritate & poteſtate, thronus enim Petri non duodecimus, ſed primus eſt. Cur vero dicatur thronum duodecimum poſſidere, plures rationes afferri poſſunt. Prima, quod nomine duodecimi Throni, ipſe Senatus Apoſtolicus intelligatur, ut olim apud Romanos, triumviratus nomine, Magiſtratus intelligebatur: unde ſicut olim triumvirum fieri, nihil aliud ſignificabat, quam dignitatem magiſtratus obtinere: ita poſſidere thronum duodecimum, eſt inter Apoſtolos numerari. Secunda, quod cum Paulus ordinatus eſt Apoſtolus, Jacobus occiſus fuerat, nec erant niſi undecim Apoſtoli: nam Actorum 12. Jacobus occiſus eſt, & Actorum 13. cum Diſcipuli jejunantes impoſuerunt Paulo manus, Paulus ordinatus eſt Apoſtolus, & thronum duodecimum, Jacobi morte vacuum meruit poſſidere. Vide Baronium Tomo 2. ad annum 44. Tertia ratio ſubtilior eſt: quod cum Petrus a Chriſto Domino ipſius Vicarius crea-

creatus eſt, videtur locum Chriſti tenuiſſe, nec jam inter ceteros Apoſtolos, quibus ſuperior erat, numerari: unde ſolum eſſe videbantur undecim Apoſtoli, & ut numerus imperfectus compleretur, Paulus ad Apoſtolatum vocatus, thronum duodecimum meruit poſſidere. Hanc rationem tradit Reginaldus Polus lib. 2. ad Regem Angliæ.

Etſi ſatis ſuperque ſoluta ſint quæ objici ſolent, ut tamen prædictorum argumentorum infirmitas manifeſtior ſit, unum addendum eſt: ſcilicet omnia quæ SS. Patres D. Paulo tribuunt, quibus conantur Adverſarii probare, indiviſam eſſe auctoritatem & poteſtatem inter Petrum & Paulum, eadem ab iiſdem Patribus de ceteris Apoſtolis, maxime vero de D. Jacobo, immo etiam de aliis Epiſcopis, aliquando dicta fuiſſe.

In primis dictus eſt D. Jacobus Romæ Epiſcopus ab Epiphanio hæreſi 41. ubi inquit Hyginum Papam ſucceſſiſſe in Epiſcopatu Romano, Jacobo, Petro, & Paulo; atque adeo Jacobum fuiſſe Romæ Epiſcopum, & quod majus eſt, Epiſcopum Romanum. Dicitur præterea Jacobus Petri ſucceſſor, ab eodem Epiphanio eodem loco, ubi dicit Hyginum Papam novam ſucceſſionem habuiſſe a Jacobo, Petro, & Paulo. Præterea dicitur a Chryſoſtomo homil. 33. in Matth. Apoſtolatus apicem tenuiſſe, & a Clemente Romano Epiſtol. 1. gubernaſſe omnes ubique Eccleſias Chriſti Domini: ac demum Clemens Epiſtol. 1. Jacobum vocat Epiſcoporum Epiſcopum, & Pontificem Pontificum, quo ſane nihil unquam dici majus potuit de D. Paulo.

Tandem ea omnia de ceteris etiam Epiſcopis interdum dicta ſunt, quæ ſupremam & primam dignitatem Eccleſiæ ſignificare videntur. In primis enim dicti ſunt Epiſcopi univerſales, immo & univerſalis Eccleſiæ, ait enim Clemens lib. 6. Conſtitutionum cap. 14. ad quoſdam Syriæ Epiſcopos, *Scripſimus vobis hanc Catholicam doctrinam, ad confirmandos vos, quibus univerſalis Epiſcopatus creditus eſt, & commiſſus*: & D. Ignatius Epiſtola 6. vocat Epiſcopum Philadelphium, *Epiſcopum communem Eccleſiæ*. Præterea Epiſcopus interdum dicitur Vicarius Chriſti in cap. 2. *Mulier debet* 37. quæſtione 5. ubi expreſſe dicitur, *Epiſcopus Vicarius Domini eſt*. Concilium etiam Toletanum 6. in Exordio vocat Epiſcopos Hiſpaniæ & Galliæ *Summos Pontifices*; & Zozimus Epiſcopus ad Heſichium, præcipit ut Clerici per gradus Clericatus ad locum aſcendant Summi Pontificatus, id eſt, Epiſcopatus. Quis vero propterea dixerit omnes Epiſcopos pares dignitate eſſe Petro, & habere regimen totius Eccleſiæ? Placuit hæc pauca ex multis quæ addi poſſent advertere, ut quiſque intelligat, plurima interdum apud ſanctos Patres reperiri de D. Paulo tum de aliis Apoſtolis, ac etiam Epiſcopis, quæ nonniſi meram commendationem continent, nec ſummo rigore intelligi unquam poſſunt: ſed de aliis Apoſtolis, aut Epiſcopis, certa quadam analogia, & proportione dicuntur, quæ de ſolo Petro cum omni proprietate vera ſunt.

72 Quæſtionem hanc fuſe ſatis explicatam, de uno in duobus, Petro ſcilicet & Paulo, Pontifice, & ut ita dixerim inverſa & imperiali oppoſita aquila, in qua ſub uno capite duplex corpus, non duo capita in uno corpore eſſe dicuntur; Elegantibus verſibus claudo Fortunati lib. 3. Carminum, quibus utriuſque Petri & Pauli propriiſſimas dotes explicat.

Cælorum portæ, lati duo lumina mundi.
Ore tonat Paulus, fulgurat arce Petrus,
Inter Apoſtolicas radianti luce coronas,
Doctior hic meritis, celſior ille gradu,
Hunc per corda hominum reſerantur, & aſtra per illum,
Quos docet ille ſtylo, ſuſcipit iſte polo.
Pandit iter cæli hic unus dogmate, clavibus alter;
Eſt via cui Paulus, janua fida Petrus.

ARTICULUS III.

Utrum in Primatu totius Eccleſiæ ſit aliquis legitimus Petri ſucceſſor, illeque ſit ſolus Romanus Epiſcopus, & quo jure primatus univerſalis Eccleſiæ cum Epiſcopatu Romano conjunctus ſit?

§. I.

Tribus concluſionibus triplex hæc difficultas reſolvitur.

73 DIco primo, auctoritatem regendi univerſalem Eccleſiam, non eſſe cum officio & perſona Petri extinctam, ſed ad ſucceſſores ejus tranſiiſſe.

Concluſio eſt certa de fide, & colligitur ex verbis illis Chriſti Matth. 16. *Tu es Petrus, & ſuper hanc Petram ædificabo Eccleſiam meam*, quibus Petrum totius Eccleſiæ fundamentum eſſe ſignificavit: de ratione enim fundamenti eſt, non modo ædificium inchoare, ſed etiam illud perpetuo ſuſtentare & conſervare, ruente quippe fundamento, totum ædificium ruat, neceſſe eſt: cum igitur adhuc Chriſti Eccleſia duret, durare quoque debet fundamentum, in quo ſuſtentetur: At illud non durat in perſona Petri; Ergo in ejus ſucceſſoribus.

Idem deducitur ex illis verbis Chriſti Joann. 21. *Paſce oves meas*, quibus traditur Petro poteſtas paſcendi & regendi omnes oves Chriſti: Sed Petrus non pavit per ſe omnes oves Chriſti: Ergo pavit eas per ſuos ſucceſſores, quibus Paſtoris officium communicavit.

74 Adde Chriſtum Eccleſiæ in nova lege non negaſſe quod Synagogæ in veteri conceſſit: At Synagoga quamdiu perſtitit, per ſupremos Paſtores Monarchice fuit gubernata, ſtatimque ut aliquis e vivis migrabat, alter ex Tribu Levitica in ejus locum ſufficiebatur: Ergo Eccleſia in nova lege iiſdem ſupremis Paſtoribus ſibi invicem ſuccedentibus debet gubernari; cum hoc tamen diſcrimine, quod ſucceſſio Pontificum per carnalem propagationem in veteri lege deſcenderet, non tamen in nova lege, in qua ſtatus virginitatis ceteris aliis ſtatibus ſupereminet, ſed per ſupernaturalem quamdam propagationem, nimirum electionem, qua poſita, perſonæ electæ & deſignatæ, ſupernaturaliter Chriſtus Paſtoralem confert poteſtatem, & primatum univerſalis Eccleſiæ.

75 Confirmatur: Chriſtus teſte Apoſtolo ad Epheſios 4. conſtituit in Eccleſia Paſtores & Doctores duraturos uſque ad finem mundi, *Donec concurramus omnes in unitatem fidei &c. ut jam non ſimus parvuli fluctuantes, & circumferamur omni vento doctrinæ, in nequitia hominum, in aſtutia ad circumventionem erroris*. Quod ſi Paſtores alios voluit Chriſtus eſſe perpetuos, multo magis caput Paſtorum, cum magis neceſſarius ſit ad vitanda ſchiſmata, extinguendas hæreſes, & ad regendam univerſalem Eccleſiam.

76 Confirmatur amplius ex fine ipſius ſupremi Pontificatus: cum enim non in commodum Petri, aut ſupremi Pontificis, ſed in utilitatem Eccleſiæ inſtitutus ſit, juxta illud Auguſtini de Paſtoribus c. 1. *Quod Chriſtiani ſumus, propter nos eſt; quod vero præpoſiti, propter vos*; & Eccleſia ad finem uſque ſit permanſura, non debuit moriente Petro interire ſupremus ille Pontificatus, ſed tamdiu permanere, quamdiu ipſa Eccleſia.

77 Demum eadem veritas ſuaderi poteſt ex facto Petri, qui morti proximus, ſibi ſucceſſorem Clementem declaravit, ut ipſe Clemens lib. 3. Conſtitution. cap. 46. & alii graviſſimi Auctores teſtantur; etſi alii Petro ſubſtituant Linum, & Cletum, & quarto Clementem, quam controverſiam ſic componit Bellarminus lib. 2. de Romano Pontifice cap. 1. ut Clemens fuerit a B. Petro declaratus ſucceſſor in Pontificia dignitate, quam ipſe humilitatis cauſſa ceſſit Lino, & Cleto, qui in Paſtorali officio Petro fuerant adjutores, quibus defunctis, ſucceſſit ipſe quartus Pontifex. Non potuiſſet autem Petrus ſibi in ſucceſſorem aliquem eligere, niſi a Chriſto didiciſſet, Paſtoralem dignitatem fore ſemper in Eccleſia per unum aliquod ſupremum caput conſervandam, quia nec ipſe poterat propria auctoritate illam inſtruere, quam ut Vicarius acceperat, vice Chriſti geſturus, nec in aliam formam a Chriſto non traditam commutare: Ergo &c.

Dico ſecundo, Romanus Epiſcopus eſt legitimus Petri ſucceſſor in primatu totius Eccleſiæ.

78 Probatur primo concluſio ex Conciliis generalibus, quæ ſucceſſionem in Petri ſede & primatu, generalemque juriſdictionem in totam Eccleſiam, tribuunt Romano Pontifici. In primis enim Concilium Nicænum I. Can. 39. hæc habet: *Sic præſit Patriarcha iis omnibus, qui ſub poteſtate ejus ſunt, ſicut ille qui tenet Sedem Romæ, caput eſt & Princeps omnium Patriarcharum. Quandoquidem ipſe eſt primas, ſicut Petrus, cui data eſt poteſtas in omnes Principes Chriſtianos, & omnes populos eorum, ut qui ſit Vicarius Chriſti Domini noſtri ſuper cunctos populos, & cunctam Eccleſiam Chriſtianam. Et quicumque contradixerit, a Synodo excommunicabitur*. Hunc Canonem refert Franciſcus Amicus Tract. de fide diſp. 6. ſect. 3. aitque ex Turriano, & Alano Copio, eum Arabice extare in Bibliotheca Marcelli II. Romani Pontificis, eumque ex codice Arabico, in Latinam linguam, in hunc modum transferri. *Veneramur ſecundum Scripturas & canonum definitionem, ſanctiſſimum Romanæ antiquæque Eccleſiæ Epiſcopum: primum eſſe credimus & maximum omnium Epiſcoporum. Ut autem cunctis ditionis ſuæ nationibus imperat Patriarcha, & leges indicit: & ut a principio Petrus Chriſti Vicarius, religioni, Eccleſiis, ceteriſque ad Chriſtum rebus pertinentibus, præfectus, Principum Chriſtianorum, Provinciarum, & omnium Gentium Dominus & rector erat: ita ille cujus Principatus Roma eſt, Petro ſimilis, & auctoritate par, Patriarcharum omnium dominatum & Principatum obtinet. Huic Sanctioni ſi quis repugnaverit, & obſiſtere auſus fuerit, totius Synodi decreto anathemati ſubjiciatur*.

79 Eadem veritas conſtat ex Concilio Nicæno II. Act. 1. ubi approbatur Epiſtola Hadriani Papæ, in qua habentur hæc verba: *Cujus* (Eccleſiæ Romanæ) *fides per totum terrarum orbem primatum obtinens lucet, omniumque Eccleſiarum Dei caput exiſtit*. Et ex Lateranenſi ſub Innocentio III. cap. 5. ubi ſic dicitur: *Romana Eccleſia diſponente Domino, ſuper omnes alias ordinariæ poteſtatis dignitatem obtinens utpote mater univerſorum Chriſti fidelium & magiſtra*. Et ex Lugdunenſi ſub Gregorio X. ubi Concilium vocat Pontificem, *Vicarium Chriſti, & ſucceſſorem Petri*: Demum ex Florentino ſub Eugenio, in decreto unionis, in quo ſic habetur: *Item definimus, S. Apoſtolicam Sedem, & Romanum Pontificem, in univerſum orbem tenere primatum, & ipſum Pontificem Romanum, ſucceſſorem eſſe B. Petri Principis Apoſtolorum, & verum Chriſti Vicarium; totiuſque Eccleſiæ caput, & omnium Chriſtianorum Patrem, ac Doctorem exiſtere; & ipſi in B. Petro paſcendi, regendi gubernandi univerſalem Eccleſiam, a Domino noſtro Jeſu Chriſto plenam poteſtatem traditam eſſe*.

80 Probatur ſecundo concluſio ex conſenſu & teſtimonio primorum & antiquiſſimorum Pontificum Romanorum, qui licet in propria cauſſa, ſuſpecti eſſe non debent, cum fere omnes fuerint Sancti & Martyres, ſubindeque tantam dignitatem falſo ſibi arrogare voluiſſe, credibile non eſt. Eorum teſtimonia fuſe expendit Andreas Duvallius, in Tractatu de ſuprema Pontificis poteſtate, parte 1. quæſt. 6. eaque in tres claſſes diſtribuit; nobis tria vel quatuor, quæ ad rem magis faciunt, referre ſufficiet. Primum ſumitur ex Epiſtola 3. Anacleti, qui B. Clementi ſucceſſit; tertio enim capite illius Epiſtolæ, hæc verba leguntur: *Hæc Sacroſancta Romana & Apoſtolica Eccleſia, non ab Apoſtolis ſed ab ipſo Domino Salvatore noſtro, primum obtinuit, & eminentiam poteſtatis ſuper omnes Eccleſias, ac totum Chriſtiani populi gregem aſſecuta eſt, ſicut ipſe Beato Petro Apoſtolo dixit: Tu es Petrus & ſuper hanc Petram ædificabo Eccleſiam meam. Prima ergo Sedes eſt, cæleſti beneficio, Romanæ Eccleſiæ, quam Beatiſſimi Petrus & Paulus ſuo Martyrio conſecrarunt. Sic Roma, quæ prius erat cacodæmonum artificium, omnium eorum mater & altrix, excuſſis tenebris, & vanis ſuperſtitionum ritibus abjectis, filiorum Dei, exorto Sole juſtitiæ, facta eſt copioſa propagatrix*.

81 Similia docent alii Pontifices. Alexandri I. Epiſt. 91. *Relatum eſt* (inquit) *ad hujus ſanctæ & Apoſtolicæ Sedis apicem, cui ſummarum diſpoſitiones cauſſarum, & omnium negotia Eccleſiarum ab ipſo Domino tradita ſunt, quaſi ad caput, ipſo dicente Principe Apoſtolorum: Tu es Petrus & ſuper hanc Petram ædificabo Eccleſiam meam*. Pius I. *Chriſtus hanc Sedem Apoſtolicam, omnium Eccleſiarum caput eſſe præcepit*, &c. Lucius I. Epiſtola ad Epiſcopos Hiſpaniæ & Galliæ: *Eccleſia Romana Apoſtolica eſt, & mater omnium Eccleſiarum*. Demum Julius I. Epiſt. 1. ad Orientales: *Ipſa namque* (Eccleſia Romana) *omnibus major & prælata eſt Eccleſiis, quæ non ſolum Canonum & Sanctorum Patrum decretis, ſed Domini Salvatoris voce, ſingularem obtinuit Principatum: Tu es Petrus* (inquit) *& ſuper hanc Petram ædificabo Eccleſiam meam*.

82 Probatur tertio concluſio ex continua ſucceſſione Pontificum Romanorum in Petri Sede, deſcripta & teſtata ab antiquiſſimis Auctoribus; Irenæo lib. 3. cap. 3. Tertulliano in carmine contra Marcionem lib. 3. in fine, Epiphanio hæreſi 27. Optato lib. 2. contra Parmenianum, Auguſtino lib. contra Epiſtolam fundamenti cap. 4. & plurimis Hiſtoricis, quibus non minus credendum eſt, quam referentibus continuam ſeriem Imperatorum & Regum.

83 Demum probari poteſt concluſio, & Eccleſiæ Romanæ primatus demonſtrari: Primo ex eo quod Sedes Romana ſemper in fide pura & illibata permanſit, cum tamen reliquæ omnes quatuor Patriarchales Sedes, Alexandrina, Antiochena, Conſtantinopolitana, Jeroſolymitana, a vera fide & Apoſtolica doctrina interdum defecerint: illa enim potius Sedes cenſetur ſuccedere Cathedræ Petri, quæ conſtanter ſervavit & ſervat doctrinam Petri. Unde Marcus Papa Epiſt. ad Athanaſium, cujus mentio fit in Florentino ſeſſ. 20. *Hæc ſancta*, inquit, *& Apoſtolica mater omnium Eccleſiarum Chriſti Eccleſia, quæ per omnipotentis Dei gratiam, a tramite Apoſtolicæ traditionis nunquam aberrare probatur, ſed illibata fine tenus permanet, ſecundum ipſius Domini pollicitationem*. Et Lucius I. Papa & Martyr. in Epiſtola ſupra citata ad Epiſcopos Hiſpaniæ & Galliæ: *Eccleſia Romana, Apoſtolica eſt, & mater omnium Eccleſiarum, quæ a tramite Apoſtolicæ traditionis nunquam erraſſe probatur, nec hæreticis depravata novitatibus ſuccubuit, ſecundum ipſius Domini pollicitationem, Ego rogavi pro te ut non deficiat fides tua*.

84 Secundo, quia in cauſſis & controverſiis fidei, ad Romanam Eccleſiam, velut ad ſacram anchoram, SS. Patres ſemper recurrerunt. Nam Anicetum Papam a Polycarpo, Eleutherum ab Irenæo, in dubiis circa res fidei, conſultum fuiſſe, ſcribit Hieronymus in libro de viris illuſtribus. Cyprianus etiam conſuluit Cornelium, ut conſtat ex variis ejus Epiſtolis ad eumdem Pontificem; & Auguſtinus cum aliis Epiſcopis Africæ recurrit ad Innocentium I. in quæſtionibus fidei, ut patet ex Epiſt. 90. & 92. Item Hieronymus Damaſum Papam conſuluit ſuper quæſtionem de tribus hypoſtaſibus, Epiſt. 57. ubi ſic ait: *Inde mihi cathedram Petri, & fidem Apoſtolico ore laudatam cenſui conſulendam, inde tunc animæ meæ poſtulo cibum, unde olim Chriſti indumenta ſuſcepi, a Sacerdote victimam ſalutis, a Paſtore præſidium ovis flagito*. Similiter in toto orbe in cauſſis hæreſis, ad Romanos Pontifices miſſi fuerunt hæretici, ut vel errores ſuos retractarent, vel eorum damnationem ſubirent, ut videre eſt apud Baronium in Annalibus Eccleſiaſticis, de Marcione quidem, anno 146. de Valentino, anno 155. de Origene & ejus fautoribus, anno 248. de Africanis, anno 254. de Urſacio & Valente, anno 350. de Vitali, anno 373. de Pelagio & Celeſtino, anno 418. & 430. & de aliis deinceps, iiſdem ſæculis & annis quibus eorum hæreſes exortæ ſunt.

85 Tertio, Romanus Pontifex non ſolum erga alios Epiſcopos & Archiepiſcopos, ſed etiam erga Patriarchas ſuam juriſdictionem & auctoritatem ſæpe exercuit, adeo ut Nicolaus I. Epiſtola ad Michaelem Imperatorem, octo Patriarchas Conſtantinopolitanos a Romanis Pontificibus depoſitos enumeret, inter quos fuit Antimus, ſeu Antemus, quem frementibus & furentibus Auguſto, & Auguſta, intrepide Agapetus depoſuit, & in ejus locum Menam virum ſanctiſſimum ſubſtituit. Damaſus etiam Flavianum Patriarcham Antiochenum depoſuit, & ad dicendam cauſſam Romam venire coegit, ut conſtat ex Theodoreto lib. 5. hiſt. cap. 3. Neque ſolum Romanus Pontifex, Patriarchas quando peccarunt depoſuit, ſed etiam ſuis ſedibus, ſi ab aliis quibuſdam injuſte ejectos eſſe contingeret, reſtituit, ut notum eſt de Athanaſio Alexandrino, Paulo Conſtantinopolitano, & Marcello Ancyrano, a Synodis Orientalibus depoſitis, quos Julius I. reſtituit: de Chryſoſtomo item, quem Innocentius I. ab exilio revocari mandavit, & Arcadium Imperatorem, ejuſque uxorem Eudoxiam, propterea anathemate percuſſit, ut conſtat ex Nicephoro lib. 3. cap. 34.

86 Quarto, Romanæ Eccleſiæ primatus ex eo aperte colligitur, quod ſemper in Conciliis, in quibus Romanus Pontifex non interfuit, datus eſt primus locus Legatis ejus, quidquid in contrarium dicat Calvinus. Nam in Nicæno præſediſſe Romani Pontificis Legatos conſtat, qui enim primi ſubſcripſerunt, fuerunt Hoſius Epiſcopus Cordubenſis, Vitus, & Vincentius, Romanæ ſedis Legati, ut videri poteſt apud Spondanum anno 325. num. 7. & omnes fere graves Scriptores, qui de Nicæna Synodo tractant, teſtantur. In ſecundo Concilio Generali, nimirum Conſtantinopolitano primo, auctoritate Damaſi celebrato, nulli præſentes fuerunt Legati Pontificis, ſed in eo Nectarius Conſtantinopolitanus Epiſcopus præſedit: quia (ut inquit Bellarminus libro 1. de Concil. c. 19.) cum vellet Pontifex, poſt convocatos Orientales Epiſcopos Conſtantinopolim, eos vocare Romam ad celebrandum ibi Concilium, iis juſtas ob cauſſas ſe excuſantibus, non miſit Conſtantinopolim Legatos, ſed permiſit ut in eo præſideret Epiſcopus Conſtantinopolitanus. In tertio generali, ſcilicet Epheſino, celebrato anno 431. præſedit Cyrillus Epiſcopus Alexandrinus, nomine Cæleſtini I. ut conſtat tum ex Epiſtola Cæleſtini ad Cyrillum, in qua ſuas vices illi mandat, eamque inſtruit, quo pacto debeat ad Neſtorium excommunicandum ſe gerere: *Quamobrem* (inquit) *noſtræ ſedis auctoritate adſcita, noſtraque vice & loco cum poteſtate uſus, ejuſmodi non abſque exquiſita ſeveritate ſententiam exequeris &c.* Tum ex Epiſtola Cyrilli ad Neſtorium, in qua, nomine Romani Pontificis, illi excommunicationem fulminat, niſi reſipiſcat. In quarto Concilio generali, quod fuit Chalcedonenſe, loco Romani Pontificis Leonis primi, præſederunt Paſchaſinus & Lucentius Epiſcopi, & Bonifacius ac Baſilius Presbyteri, qui & primi ſubſcripſerunt, & ſententiam contra Dioſcorum dixerunt, ut ex actis hujus Concilii liquet. In quinto Concilio Generali, quod fuit Conſtantinopolitanum ſecundum, Vigilius nullos miſit Legatos, quia ut hiſtoria hujus Concilii refert, volebat illud celebrare in Italia. Sed hoc non obſtante, Concilium illud obtinuit vim OEcumenici, propter Romanorum Pontificum approbationem; nam & ipſe Vigilius, licet non ſtatim, & alii, approbarunt, ac ratum habuerunt. Unde D. Gregorius libro 1. Epiſt. 24. non minus hoc Concilium, quam reliqua quatuor priora, univerſali Eccleſiæ conſenſu ait eſſe celebrata. In ſexto generali, quod fuit Conſtantinopolitanum tertium, anno 680. celebratum, præſedit Pontifex Romanus per ſuos Legatos, Theodorum & Gregorium Presbyteros, & Joannem Diaconum, & Conſtantinum Subdiaconum, qui ut ex Concilio apparet, primi ad ſententiam dicendam nomine Romani Pontificis interrogantur, & primi ſententiam dicunt. Et licet primus Imperator & ſederit & ſubſcripſerit, non tamen ut Judex, ſed honoris cauſſa, & tantum ut conſentiens iis quæ a Synodo decreta fuere: *Ego* (inquit) *N. fidelis in Chriſto Jeſu Deo Imperator Romanorum, conſentiens omnibus quæ definita ſunt, & ea recipiens*. Non igitur ipſe definivit, ſed quod definitum,

nitum fuerat acceptavit : Contra vero Concilii Præſides ita ſubſcribunt : *Ego N. definiens ſubſcripſi* . In ſeptimo Concilio generali , quod fuit Nicænum ſecundum anno 787. celebratum , loco Pontificis Romani præſederunt Petrus Archipresbyter , & Petrus Presbyter Abbas Monaſterii S. Sabæ urbis Romanæ, qui ut ex Concilio conſtat, primi ſederunt, primi interrogati ſententiam tulerunt, primi ſubſcripſerunt . In octavo generali , quod fuit Conſtantinopolitanum quartum , anno 869. celebratum, præſederunt Romani Pontificis Legati, Donatus, & Stephanus Epiſcopi , cum Marino Diacono : qui primi ſententiam dixerunt & ſubſcripſerunt, ſubſcribente Imperatore poſt Patriarchas , etiam ſi rogatus fuiſſet , ut ante omnes ſubſcriberet . In aliis Conciliis generalibus poſtea in Eccleſia celebratis , ipſi Pontifices Romani , per ſe ipſos immediate præſederunt , ut in quatuor Lateranenſibus, in duobus Lugdunenſibus , in Viennenſi , Florentino , & Lateranenſi quinto , ſub Leone X. celebrato. In Tridentino vero ſub Paulo III. incœpto, & ſub Pio IV. finito , præſederunt varii Cardinales, a Summis Pontificibus, qui tunc Eccleſiam regebant, delegati.

87 Denique ſuaderi poteſt concluſio ex SS. Patribus , præſertim ex D. Bernardo lib. 2. de conſideratione cap. 8. ubi Eugenium Romanum Epiſcopum alloquens , ſic ait : *Age indagemus diligentius quis ſis , quam geras videlicet pro tempore perſonam in Eccleſia Dei? Qui es ? Sacerdos magnus , Summus Pontifex . Tu Princeps Epiſcoporum, tu hæres Apoſtolorum , tu primatu Abel , gubernatu Noe , Patriarchatu Abraham, dignitate Aaron , auctoritate Moyſes , judicatu Samuel, poteſtate Petrus , unctione Chriſtus* : Et infra : *Alii in partem ſolicitudinis , tu in plenitudinem poteſtatis vocatus es . Aliorum poteſtas certis arctatur limitibus , tua extenditur & in ipſos qui poteſtatem ſuper alios acceperunt.*

Demum ad ejuſdem veritatis confirmationem placet hic tranſcribere titulum Epiſtolæ , quam Orientales ad Julium III. per Simonem Sulakam , totius Orientis ab Euphrate uſque ad Indos Patriarcham , ſcripſerunt , quam Maſius Bruxellanus ex Syriaco Latinam factam publicavit , ut teſtatur Spondanus anno 1553. num. 16. Hujus ergo ad Pontificem Epiſtolæ hæc erat inſcriptio : *Patri Patrum , & Paſtori maximo , concinnanti mitras , ungentique Sacerdotes & cingenti zonis , Petro temporis noſtri, ac Paulo dierum noſtrorum , & cingulo comprehendenti univerſum cœtum Chriſtianorum ; qui es loco Chriſti Domini noſtri. Tu ſedes in alta & ſublimi ſede Principis Apoſtolorum, tenentis claves regni cæleſtis : cui ore ſuo ſalutari Dominus noſter dixit, Quidquid ligaveris in terra , erit ligatum & in cælo, & ſuper eum fundavit Eccleſiam ſuam, adverſus quam portæ inferi nihil valebunt in generatione generationum . Nunc porro tibi dedit eam Chriſtus Deus noſter, & Salvator noſter , ut ſedeas ſuper eam. Tu item es fons vivus , cujus aquæ non deficiunt , & quiſquis ſitiverit , æquum eſt , ut ex te bibat aquas vitales , ut ſedet ſitim ſuam . Tu es lucerna quæ non extinguitur , ſed illuſtrat omnes creaturas, ut candela quæ eſt ſupra candelabrum , & ut Joannes Baptiſta, qui poſuit dexteram ſuam ſuper caput Chriſti Dei noſtri ; & in te videt lumen univerſa Reſpublica Chriſtiana, quæ eſt proles Eccleſiæ ſanctæ . Tu es murus fortis civitatis , & matris civitatum Romæ, quam piſcatus eſt Princeps Diſcipulorum Petrus , & prudens Architectus Paulus, qui lumen præbuerunt omnibus hominibus diſtentis atque implicatis errore Satanæ . Tu es caput omnium Patrum , ſicut erat Petrus caput omnium Diſcipulorum , cui eſt data ſedes alta & ſublimis in terra ; ſic his ultimis temporibus alta & excelſa eſt ſedes tua , ipſa Roma, magna & celeberrima.*

Addo verba Gabrielis Patriarchæ Alexandrini in litteris ad Clementem VIII. Pontificem maximum, in quibus ſic ait : *Humilis Gabriel Dei gratia famulus ſedis, ſcilicet Marci in urbe Alexandrina Ægyptiaca &c. Salutem impertitur, atque oſculum offert ſpirituali Patri Domino, Patrum Patri , Patriarcharum Principi, tertiodecimo Apoſtolorum glorioſi Domini noſtri Jeſu Chriſti & quinto Evangeliſtarum , & ſancti Petri Apoſtoli ſucceſſori, Petræ fidei, ſuper ejus cathedra in magna Roma ſedenti , cui data eſt a Deo poteſtas ligandi atque ſolvendi ; cujus mentio fit in Evangelio cum dicit, Tibi o Petre dedi claves regni cælorum : Tu enim loco ejus conſtitutus & ſucceſſor es ſuper terram , Pater noſter & Dominus noſter, atque corona capitis noſtri . Dominus Papa Clemens VIII.*

Dico tertio, conjunctionem primatus univerſalis Eccleſiæ cum Epiſcopatu Romano , neque eſſe de jure Romano Imperatorum, nec de jure pure Eccleſiaſtico, ſeu ex ſola diſpoſitione Petri , qui talem conjunctionem fecit , ſed etiam de jure divino inſtituto a Chriſto, id eſt ex ſpeciali ordinatione Chriſti ; ſubindeque ad Eccleſiæ univerſalis primatum, non poſſe alium eligi, quam Epiſcopum Romanum.

88 Prima pars conſtat , quia , ut ſupra artic. 1. oſtenſum eſt, Principes ſæculares nullum jus habent in res Divinas Eccleſiaſticas, ſed ſolum in temporales & humanas . Unde falſum eſt quod de Phoca Imperatore, & Pipino Gallorum Rege commentatur Calvinus, quod ille primatum dederit Bonifacio III. hic juriſdictionem in Galliam Zachariæ : conſtat enim ante Pipinum Romanos Pontifices juriſdictionem ſpiritualem habuiſſe in Gallos, & Phocam tantum declaraſſe Imperiali Edicto contra Cyriacum Patriarcham Conſtantinopolitanum OEcumenici titulum ſibi uſurpantem, ſoli Epiſcopo Romano jure competere : ut videre eſt apud Baronium anno 606.

Secunda vero pars non eſt ita certa : nam Sotus in 4. 89
diſt. 24. quæſt. 2. art. 3. Bannez 2. 2. quæſt. art. 10. dubio 4. & alii docent, jure divino ſupremum Pontificatum non eſſe annexum Epiſcopatui Romano , ſed tantum ex jure Eccleſiaſtico, & ex facto D. Petri, qui cum primatum a Chriſto eſſet conſecutus , Antiochenam ſedem deſeruit , & Romæ ſedem ſuam uſque ad mortem figere voluit ; ideoque dicunt Eccleſiæ conſtitutione fieri poſſe , quod Summus Pontifex Sedem Romanam cum altera mutet , ſeu alibi transferat, vel etiam quod nulli ſe ſedi addicat , inſtar Pauli , qui nuſquam ſedem ſtatam & fixam habuit.

Oppoſita tamen ſententia, quam tenet Cajetanus opu- 90
ſculo de primatu Romanæ Eccleſiæ, Cano libro de locis Theol. capit. 4. 5. & 6. Turrecremata in cap. *Regamus*, Bellarminus, Valentia , & alii, quibus noviſſime ſubſcripſit Dominicus a S. Trinitate, Carmelita Diſcalceatus , tomo 3. Bibliothecæ Theologicæ lib. 3. ſect. 4. cap. 8. videtur probabilior : Tum quia Marcellus Papa in Epiſtola ad Antiochenos ſcribit Petrum Domino jubente veniſſe Romam, & ibi fixiſſe ſuam ſedem : *Petri ſedes* (inquit) *primitus apud vos fuit, poſtea* JUBENTE DOMINO, *Romam tranſlata eſt* . Tum etiam , quia D. Ambroſius libro 5. Epiſtola 32. D. Gregorius in explicatione 4. Pſalmi pœnitentialis, & Egeſippus libro 3. de excidio Hieroſolymitano cap. 2. narrat, cum Petrus carcere ſolutus, Roma exiret, Chriſtum illo occurriſſe & Petro interroganti, quo pergeret, reſpondiſſe : *Vado Romam iterum crucifigi* . Quo reſponſo Petrum intellexiſſe dicunt , ſibi divinitus mandari ut Romam reverteretur, & ut morte ſua ſupremum orbi Pontificatum in Romana Sede perpetuo ſtabiliret . Quod urget Papa Gelaſius in decreto de ſcripturis Apocryphis. Addo quod, niſi ſpeciali Dei ordinatione, ac divino proinde jure, ſupremus Eccleſiæ primatus eſſet inſeparabilis a Sede Romana, fuiſſet aliquando ſeparatus ; cum tot fuerint hujuſmodi ſeparationis occaſiones tempore Imperatorum, Tyrannorum, Gothorum, & aliis, quod tamen nuſquam factum legimus . Quando enim Summi Pontifices Galli, Clemens V. Joannes XXII. Benedictus X. Clemens VI. Innocentius VI. Urbanus V. & Gregorius XI. Avenioni in Gallia 73. annorum ſpatio commorati ſunt, non deſinebant eſſe Romani Epiſcopi , & dignitas Pontificatus ſemper remanſit in illis Pontificibus Epiſcopatui Romæ conjuncta, ut videre eſt in Bullis Pontificiis ibi ab illis datis.

Varias autem hujus divinæ ordinationis & inſtitutionis 91
aſſignat congruentias Baronius Tomo primo Annalium , quarum præcipua ex urbis ſplendore & majeſtate ſumitur : decebat enim ut ſicut olim ante Chriſti adventum electa fuit Jeroſolyma caput & ſedes omnium Synagogarum, in qua Summus Pontifex cum ſuo Concilio reſideret : ita poſt ejus in cælorum aſcenſum eligeretur Roma caput & ſedes totius orbis, in qua Chriſti Vicarius reſideret, *ut lux veritatis quæ in omnium gentium revelabatur ſalute , efficacius ſe ab ipſo capite per totum mundi corpus diffunderet* (ait Leo Papa Serm. 1. de SS. Petro & Paulo) magiſque conſtaret doctrinæ Evangelicæ virtus & efficacia , ut quæ fuerat omnium errorum auctrix, fieret magiſtra cultrixque veritatis. *Huic* (ſubdit idem Papa) *conculcandæ Philoſophiæ opiniones, hic diſſolvendæ erant terrenæ ſapientiæ vanitates, hic confutandi dæmonum cultus, hic omnium ſacrilegiorum impietas deſtruenda : ubi diligentiſſima ſuperſtitione habebatur collectum quidquid uſquam fuerat vanis erroribus inſtitutum.*

Ex his intelliges, Romanum Epiſcopatum , & primatum totius Eccleſiæ, non eſſe duas ſedes, aut duo Epiſcopatus, ſed unum, qui Petri facto, & Chriſti mandato, evectus eſt ad Epiſcopatum totius orbis, in cujus ſignum non datur niſi unum pallium Epiſcopo Romano , ut notavit Bellarminus libro de Pontifice.

§. II.

Solvuntur objectiones.

Contra primatum Romani Pontificis objiciunt hære- 92
tici : Concilium Nicænum non totum orbem , ſed certam regionem regendam aſſignat Romano Pontifici : Ergo non habet primatum in totam Eccleſiam . Conſequentia patet, Antecedens probatur ex Canone ſexto illius Concilii : ubi ſic habetur : *Antiqua conſuetudo ſervetur per Ægyptum, Lybiam, & Pentapolim, ita ut Alexandrinus Epiſcopus honorum omnium habeat poteſtatem ; quia & urbis*

urbis

urbis Romæ Epiſcopo parilis mos eſt . Quibus verbis (inquit Calvinus) aſſignatur Romano Pontifici certa regio gubernanda , eaque perexigua , declaraturque unus ex Patriarchis, non autem caput aliorum.

93 Verum ad hunc Canonem duplex adhiberi poteſt ſolutio. Prima eſt Nicænum eo loco non comparare Epiſcopum Alexandrinum cum Romano Pontifice , ut Paſtore univerſali, ſed tantum ut Patriarcha Occidentis, & in eo ambos ut Patriarchas parillem velle habere poteſtatem in Eccleſias variarum Provinciarum, ſibi ut Patriarchis ſubditas. Quod ut magis explicetur , ſciendum eſt Romanum Pontificem, præter Summum totius orbis Pontificatum, cujus beneficio, in quoslibet Patriarchas jus habet, tribus aliis dignitatibus inſtructum & decoratum eſſe. Prima, quod ſit Epiſcopus urbis Romæ : Secunda , quod Archiepiſcopus : Tertia, quod Patriarcha. Quatenus Epiſcopus, poteſtas ejus Romano diſtrictu coercetur ; ut Archiepiſcopus latius ſe extendit, ſic enim vicini Epiſcopi ei ſpecialius quam reliqui totius orbis ſubjiciuntur : quatenus vero Patriarcha quaſdam Provincias, ut & reliqui Patriarchæ, ſub ſuo regimine habet, multo tamen ampliores quam alii. In dignitate ergo Patriarchatus , parilis illi mos eſt, juxta prædictum Canonem Concilii Nicæni, cum Patriarcha Alexandrino, & ceteris Patriarchis, quia nimirum ut Patriarcha, præeſt ſuis Provinciis ad modum aliorum Patriarcharum.

94 Secunda, & forte melior hujus Canonis explicatio eſt, Alexandrinum Patriarcham debere gubernare illas Provincias, quia Romanus Pontifex, ante omnem Conciliorum definitionem, conſuevit permittere Epiſcopo Alexandrino regimen Ægypti , Libyæ , & Pentapolis : ſive conſuevit per Alexandrinum Epiſcopum illas Provincias gubernare . Sic intellexit hunc Canonem Nicolaus I. in Epiſtola ad Michaelem, ubi ait Concilium Nicænum nihil ſtatuiſſe circa Romanam Eccleſiam , quoniam poteſtas ejus non ab hominibus, ſed a Deo eſt , ſed tantum ex forma Romanæ Eccleſiæ conſtituiſſe ſtatum aliarum Eccleſiarum . Illique videtur ſuffragari textus Græcus ; τῶν σύνηθές ἐςιν , id eſt hoc aſſuetum eſt, quod non ſignificat parilitatem , ſeu æqualitatem inter Alexandrinum & Romanum Epiſcopum ; ut notat Joverius ad marginem hujus Canonis . Et ſane quod hæc interpretatio legitima ſit, & Concilium eo Canone non intendat certam regionem regendam aſſignare Romano Epiſcopo, eique primatum in totam Eccleſiam denegare, ut contendit Calvinus, patet primo ex eo qood in Concilio Chalcedonenſi Act. 16. a Paſchaſio Epiſcopo ſic Canon ille ſextus Concilii Nicæni recitatur : *Eccleſia Romana ſemper habuit primatum, antiqua autem conſuetudo ſervetur, &c.* Quocirca Patres Concilii poſt lectum illum Canonem dixerunt : *Perpendimus omnem primatum , & honorem præcipuum , ſecundum Canones , antiquæ Romæ Deo amantiſſimo Archiepiſcopo conſervari* . Unde valde probabile eſt quod Bellarminus aſſerit in libris vulgatis deeſſe initium hujus Canonis ſexti Concilii Nicæni , nimirum verba illa a Paſchaſio in Chalcedonenſi recitata : *Eccleſia Romana ſemper habuit primatum*. Nam Julius I. Epiſtola ad Orientales Epiſcopos ait ex decreto Nicænæ Synodi definitum eſſe Romanam Eccleſiam inter omnes primatum tenere , ipſaque Sacroſancta Synodus Can. 39. ſupra concil. 2. relato, & in Bibliotheca Marcelli II. Arabice ſcripto, hæc habet : *Sic præeſt Patriarcha omnibus qui ſub poteſtate ejus ſunt, ſicut ille qui tenet ſedem Romæ, caput eſt & Princeps omnium Patriarcharum,*

95 Objiciunt ſecundo hæretici : Gregorius Magnus libro 4. Epiſtola 32. recuſat dici univerſalis Epiſcopus , & hoc nomen tamquam prophanum , ac faſtum & ſuperbiam præſeferens , reſpuit . Et in alia Epiſtola hæc ſcribit : *Ecce in præfatione Epiſtolæ quam ad meipſum qui prohibui direxiſti, ſuperbæ appellationis verbum, univerſalem me Papam dicens, imprimere curaſti , quod peto mihi ultra ſanctitas veſtra non faciat* . Ergo cenſet B. Gregorius, Romanum Pontificem non habere primatum in univerſam Eccleſiam.

96 Reſpondeo nomen hoc *univerſalis Epiſcopi* æquivocum eſſe, & duobus modis intelligi & uſurpari poſſe. Primo quidem ut ille qui dicitur univerſalis , intelligatur eſſe ſolus Epiſcopus, omnium urbium Chriſtianarum , ſubindeque alii non ſint vere Epiſcopi, ſed tantum vicarii illius . Secundo , ita ut aliis remanentibus vere Epiſcopis, ille curam habeat totius Eccleſiæ , ſed generalem , & propria aliorum Epiſcoporum munia non excludentem. Cum ergo D. Gregorius nomen Epiſcopi univerſalis tamquam prophanum, & faſtum ac ſuperbiam præ ſe ferens , recuſat , tale nomen primo modo uſurpat , ut patet ex verbis quæ ſubjungit , *quia vobis ſubtrahitur , quod alteri pluſquam ratio exigit præbetur* . Et paullo poſt : *Si enim univerſalem me Papam veſtra Sanctitas dicit , negat ſe hoc eſſe quod me fatetur univerſum* (id eſt Patriarcham in totam Ægyptum, Lybiam, & Pentapolim) *recedant verba, quæ vanitatem inflant , & caritatem vulnerant*. Et lib. 7. Epiſt. 69. ad Euſebium : *Si unus univerſalis eſt, reſtat ut vos Epiſcopi non ſitis* . Itaque cum Papa univerſalis Epiſcopus dicitur, tale nomen ſumi debet in ſecunda acceptione, quatenus ſcilicet, reliquis Eccleſiæ Prælatis in integrum remanentibus tamquam caput univerſæ Eccleſiæ præeſt : ſicut enim reliqua corporis membra, quamvis ab influxu capitis pendeant , propria munia obeunt ; ſic & Epiſcopi proprium munus & dignitatem ſervare non deſinunt, quamvis a Pontifice tamquam ab univerſali capite dependeant, & omnis eorum poteſtas ab eo derivetur. Et in poſteriori ſenſu Concilium Chalcedonenſe nomen univerſalis Epiſcopi Romano Pontifici tribuit, & ante illud Concilium , plures Romani Pontifices, ut Sixtus I. Victor II. Leo I. illud legitime uſurparunt : D. tamen Gregorius ab eo abſtinuit , ut humilitate & modeſtia Joannis Conſtantinopolitani , qui univerſalis titulum uſurpabat , arrogantiam penitus frangeret atque confunderet.

Tertio objicit Calvinus : Si ideo Romana Eccleſia pri- 97
matum obtineat, quia illic uſque ad extremum ſedit Petrus , deberet Antiochia ſecundum locum tenere , cum longo tempore Antiochenam ſedem Petrus tenuerit : Jeroſolyma tertium, cum in eo Jacobus ſederit , & quartum Eccleſia Epheſina, cum eam fundaverint Paulus, & Joannes, qui uſque ad mortem illam rexit : Sed hic ordo non ſervatur inter illas Eccleſias , cum Antiochiam præcedat Alexandria, & Jeroſolyma fuerit ſemper ultima : Epheſina vero Eccleſia nullum habuerit certum in Conciliis locum : Ergo, &c.

Reſpondeo numerum & dignitatem Patriarchalium ſe- 98
dium, non pendere ex dignitate Apoſtolorum qui in illis ſederunt, ſed ex diſpoſitione & voluntate Petri , ut teſtantur Anacletus, & B. Gregorius : ille enim Epiſtola 3. ſic habet : *Prima Sedes eſt cæleſti beneficio Romana Eccleſia, Secunda autem Sedes apud Alexandrinam Beati Petri nomine, a Marco ejus Diſcipulo atque Evangeliſta conſecrata eſt. Tertia autem Sedes apud Antiochiam ejuſdem, id eſt Beati Petri Apoſtoli nomine, habetur honorabilis : quia illic , priuſquam Romam veniret, habitavit, & Ignatium Epiſcopum conſtituit* . Iſte vero lib. 6. Epiſtola 37. ad Eulogium Epiſcopum Alexandrinum hæc ſcribit : *Itaque cum multi ſunt Apoſtoli, pro ipſo tamen principatu ſola Apoſtolorum Principis ſedes in auctoritate convaluit, quæ in tribus locis unius eſt . Ipſe enim ſublimavit ſedem, in qua etiam quieſcere, & præſentem vitam finire dignatus eſt . Ipſe decoravit ſedem , in quam Evangeliſtam Diſcipulum miſit . Ipſe firmavit ſedem in qua ſeptem annis quamvis diſceſſurus ſedit . Cum ergo unius atque una ſit ſedes, cui ex auctoritate divina tres nunc Epiſcopi præſident, quidquid ego de vobis audio, hæc mihi imputo*. Hæc Gregorius : quibus verbis conſtat, hanc Patriarchalium ſedium diviſionem factam eſſe voluntate Petri. Cur autem Alexandria prælata ſit Antiochiæ, cum tamen Antiochiæ Petrus per ſeipſum ſederit , rationem reddit Baronius in compendio Spondani anno 45. n. 16. quia nimirum Alexandria tunc temporis erat quaſi totius orbis theatrum, ad quod ex omnibus mundi partibus univerſæ fere gentes confluebant.

ARTICULUS IV.

An facta legitima electione Summi Pontificis, immediate & per ſe primo ſit de fide, hanc perſonam in particulari, v. g. Innocentium XI. eſſe vere Pontificem?

§. I.

Quibuſdam præmiſſis referuntur ſententiæ.

Suppono primo dupliciter aliquid dici poſſe de fide di- 99
vina, nimirum vel immediate , vel formaliter , vel mediate tantum, ſive virtualiter. Illud dicitur eſſe de fide divina immediate quod immediate revelatum eſt a Deo ; mediate vero, quod evidenter infertur ex una propoſitione immediate a Deo revelata , & ex alia lumine naturali nota . Exemplum veritatis primi generis eſt , quod Chriſtus ſit homo ; ſecundi, quod ſit riſibilis.

Suppono ſecundo , difficultatem in titulo propoſitam 100
non eſſe de Summo Pontifice , cujus electionem nullam eſſe declaravit Eccleſia, nec de eo cujus electio eſt dubia , & nondum determinata , ſed de Summo Pontifice quem legitime electum fuiſſe declaravit Eccleſia , acceptando eum in Summum Pontificem . Ideoque in titulo poſuimus, *facta legitima electione Summi Pontificis*. De illo ergo Pontifice legitime electo, & ab Eccleſia accepto , qualis nunc eſt Innocentius XI. feliciter Eccleſiam regens, inquirimus, an immediate & per ſe primo ſit de fide illum eſſe vere Pontificem & Eccleſiæ caput?

Partem negantem tenere videntur ex Thomiſtis Tur- 101
recremata , Cano , & Bannez : expreſſe vero eam docet extra Scholam D. Thomæ Alphonſus a Caſtro lib. 1. adverſus hæreſes cap. 9. ubi hæc ſcribit : *Quamvis credere teneamur ex fide, verum Chriſti ſucceſſorem eſſe ſupremum totius Eccleſiæ Paſtorem, non tamen tenemur eadem fide cre-*

de cre-